

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्म

शाक्यमुनि बुद्ध

(बुद्धधर्मया लय-पौ)

(शाक्यमुनि बुद्धः धर्मचक्र प्रवर्तन मुद्राय्)

दं २२, ल्या: ५

ने. सं. १११४ यैया:पुन्हि

वि. सं. २०५१ आश्विन

ई. सं. १६६४ सेप्टेम्बर

मूः— छाग्या ६/-
दंडिया ६०/-

विषयध्लः

च्वसु

पौल्या:

१. बुद्धवचन -	१
२. सम्पादकोय - युवावर्गया लागी बौद्धकक्षा -	२
३. नेपालय स्थविरवादया पुनरुत्थान -	३
४. मूर्वहाया गौरव व सद्यकुमारीया विशेषता -	७
५. महायानीकथंया बुद्धपि -	११
६. बुद्ध्या जोवनोस वैशाखपुनिह्या महत्व -	१३
७ वंगलसिमाक्षय -	१७
८. भूरिदत्त नागराजा -	१८
९. बौद्धगतिविधि -	२२
१०. पुनिहः जिगु अनुभव -	२६

आजण्डु भूमि

(नेपालभाषा)

दँ: २२ - त्या: ५ बु०सं० २५३८ यँयाःपुन्हि

यावदेव अनत्थाय - जर्त बालस्य जायति ।

हन्ति बालस्स सक्कंस - मुद्र' मस्स विपात्यं ॥

मूर्ख्या बुद्धि अनर्थ याइगु जुइ । मूर्खं थःगु मूर्खताया कारणं
थःत मुख जुइगु भविष्यत्यात थःगु हे छ्यं तछ्याये थे यानाः स्यं किइ ।

प्रधानसंपादक— भिक्षु कुमार काश्यप । **संपादकपि**— सुवर्ण शशीक्य, बट्टकृष्ण शर्मा, अष्टमुनि गुभाजु
व्यवस्थापक— भिक्षु अनिरुद्ध । **सहव्यवस्थापक**— तोर्थनारायण मानन्धर । **व्यवस्थापन**
ग्राहालिमिपि— त्रिरत्न मानन्धर, मदनरत्न तुलाधर (जनसंपक), सुरेश महर्जन (वितरण व्यवस्था)
प्रधान कार्यालय— आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू, काठमाडौं, पो०ब०नं० ३००७, फोन— २७१४२०
मगरकार्यालय— धर्मचक्रविहार, वागवजार, (ई— सनिलया ५ ता:निसें ७ ता:तक ।)
थाकू— ३० प्रिण्टिङ्ग प्रेस, ३० वहाल, काठमाडौं ।

युवावर्गया लागी बौद्धकक्षा

नेपालय् सरकारी स्तरं बुद्धधर्मया विषय छवकेगु कक्षाया व्यवस्थ्या यानातःगु मटु । भिक्षुपि व उपासकपि पिलय् जुयाः जनस्तरय् परियत्ति शिक्षा कक्षा छता सचालन याताच्चंगु दु । श्व कक्षाय् छवनिइपि तसकं हे नगण्य । अयसां अलःमा न सिमा जुयाः थुकि नेपालय् बुद्धधर्मया शिक्षाया प्रतिनिधित्व यानाच्चंगु दु । विश्वविद्यालय दयां न बौद्धसंकाय विस्कं मटु । बौद्धक्षेत्रयात संस्कृतिया अन्तर्गत लाकाः व्यवहार यानातःगु दु । बौद्धजगत् संस्कृतिजक मखसे इतिहास नं खः । मेपाखे श्व समाजशास्त्रया दुने नं लाः । थुकियात धर्मजक मानय् यानाः छगू संकुचित विचारकथं स्वयेगु यानावयाच्चंगु दु । थथे जुउगु सरकारी निकायया जक दोष मखसे बौद्ध धाःपिनि नं दोप जुयाच्चंगु दु । छायकि बौद्धता रवयमं हे बुद्धधर्मया क्षेत्रवात धर्म धकाः जक व्यावयाच्चत । बुद्ध ऐतिहासिक महामानव खः । बुद्धया उपदेश जान खः, समाज अने राष्ट्रनिर्णया लागी प्रतिपादित छगू सिद्धान्त नं खः । स्वयं बुद्धधर्म व संघय् जोड विउगु व भिक्षुवर्गयात अप्वः कःधाःगुर्वि श्व मात्र धर्मया पक्ष अं खनेदुगु खः । की मनूतसे विचाः यायेमा:

कि श्व छगू धर्म हे जक खः लाकि सर्वजनिन सर्वक्षीय विचारया प्रतिपादित विषय खः । धर्म धकाः मेमेगु धर्मलिसे तुलना यायेबलय् श्व छगू विस्कंकथंया व्यवहारया वस्तु खः धकाः सिइका काये फु । थुखेपाखे वनाः विचाः यायेमाःगु खं न छकः थन कुलास्वयं माःगु दु । मेगु खै न्द्याये जुउसां थुकिया उपादेयतायात कःधानाः न्हाचिलेमाःगुपाखे उदासीन जुइमजिउ । युगु हे ऊबलय् थौकन्हय् छगू निगू बौद्धसंस्थात्तसे युवावर्गयात ध्वायुयेकेत तालिमकथं यानयिनय्या बौद्धकक्षात शुरु यानाहःगु दु । युवावर्ग धयागु जागृतिया छुमां खः, गुगु नं खेय् थुलं तयेगुया दयुअंगः खः । युगु श्वलय् यंया युवा बौद्ध समूह व यलया युवक बौद्धमण्डल छुभासक्रिय खनेदु थे मेमेगु बौद्धसंस्थात्तसे न थुखेपाखे पलाः न्हाकेमाःगु खनेदु । भिक्षुपिनिपाखेया धर्मदेशना व वज्ञाचायंपिनिपाखेया कमंकाण्डया क्रियाकलापयात जिम्मा विइक्यंया युवा-शिक्षा कक्षा संचालन यायेगु अतिआवश्यक खनेदु । बुद्धधर्मयात वैज्ञानिकक्यंया शिक्षा विइगु व अन्धविश्वास तालबालया वाखं व परंपरायाव बुलुहं त्वःताछ्वये माःगु खनेदु ।

नेपालय स्थविरवादया पुनरुत्थान

- पूर्णकाजी ताम्राकार

लुम्बिनी बूम्ह शाकया छम्ह कायमचां बुद्धगयाय्
बना: छमा वंगलसिमा क्वसं तपस्या च्वना: ३५ देया बैसय्
बोधिज्ञान लानाकाल । उष्वलयनिसे वयात बुद्ध धाल ।
वसपोलं प्रचार यानाबिज्याःगु धर्म जूगुलि थुकियात बुद्ध-
धर्म धाल । वसपोलं दशकय् न्हापां अवधर्मया सारतत्त्व
क्वनाः सारनाथय् ५ म्ह भद्रपित द्वाथुयेकाबिज्यात ।
४५ देतक थीथी आसय् अवधर्म प्रचार यायां कुशिनगरय्
ध्यंकाः निर्वण जुयाबिज्यात उकि लुम्बिनी, बुद्धगया,
सारनाथ व कुशिनगर बौद्धधार्मिक मिखां बौद्धतय् निति प्यंगु
बौद्धधार्मया नामं चाःहिलाः दर्शन यायेबहु अतिक पवित्र
तीर्थ जुल । वसपोल जन्म जुयाबिज्याःगु, वसपोलं बोधि-
ज्ञान लानाबिज्याःगु व निर्वण जुयाबिज्याःगु उकुन्हुतुं
जूगुलि स्वंगु जोग चूलाःगु वंशाखपुन्हि बौद्धगत्या वंखेय्
तत्त्वोकं नां जाल । थुकुन्हु बौद्धतसे बुद्धयात हनेकथं
स्वांठायाः पुज्यानाः बुद्धोत्सव न्यायेकीगुलि लिपा लिपा
थुकियात स्वांयापुन्हि नं धयाहल ।

बुद्धगयाय् बुद्धं बोधित्व लानाक्याबिज्यासेनिसे
आशोकमहाराजया पालयत्क कलिङ्गया भयंकर हतालय्
असंख्य मनूत स्यानाः त्याःसां थुकिया हिबाः वःगु दृश्य-
थःगु नुगः हिसां हिसायात क्वत्यले मफु, वरु हिसायात प्रेमं
जक कःघायेकइ धयागु शिक्षा कासानिसे बुद्धधर्म ज्ञन
व्यापक रूपय् भारतय् विस्तार व प्रचार जुल । अनंति अनं
मुसांतसे धुकाः हानं अंगरेजतसे शासन याःगुलि न्हयसः

देतकया दुने अवधर्म निमूल जुइक थनं न्हनावन । भारतं
बुद्धधर्म तनावंसां बुद्ध बूगु थाय् नेपालय् अव गबले हे
न्हनावंगु मदु । स्थविरवादया छुं भचासां ल्यंपुल्यं थनया
थीथी विहारय् थाय्पा धयागु खेंगो आःतक ल्यनाच्चंगुलि
प्रमाणित जूगु खेनेडु धायेमाः तर थथे खेनेडुसां महायान
धासाः पुरोहित वज्ञाचार्य व सेय् लामाजुपिनिपाख्चे
आःतक प्रचुरमात्राय् ल्यनाच्चंगु हे दिन ।

मूलरूपय् नितां महायान हे खःसां न्हापानिसे थन
वज्ञयान व लामाजुपिनि अवतारवाद अलग अलगकथं
बुद्धधर्म दक्षनं प्रचलित जुयाच्चंगु डु । किरात व
लिच्छवीकालतक बुद्धमार्गी व शिवमार्गीतय् दथुइ छुं कथं
भ्याःभचा हे क्वचं मर्थेसे धर्मसंहित्तुता गाकं दयाः
निखलकं थवंयवय् जानाः स्वधर्मय् आस्था व भक्ति वंकाः
थःयःपिनि धर्म पालन यानावयाच्चवन । अनंति मल्लकालय्
ध्यंकाः शासकत शिवमार्गी जूगुलि बुद्धमार्गीतय् न्हापाः
जुत्तले भचाभचाजक सियेमदयेक क्वत्यलेगु यानाहया-
च्चवयाय् लिपा जुजु जयस्थिति मल्लया पालय् भू सिये
दयेक शिवमार्गीतय् पं लिनाः इमित च्चवयच्चवय् धायेकाः
अले बुद्धमार्गीतय् जक हेला जुयेक जिकक क्वदिथुनाः
जातीय भेदभाव तयाः सरकारी स्थिति करं चिताविल ।

जुजु पृथ्वीनारायण शाहं त्याकाः नेपायात विशाल
रूप विउबलय् तकं थःगु राज्यय् शान्ति स्वने भाःगुलि

बुद्धमार्गीतयैत व्रत्यलेगु मर्मिकृतः जूगु उभनं खनेमदु
तर श्री ५ महाराजाधिराज पृथ्वीनाराश्रण शाह्या
उत्तराधिकारी शासकत निरस्त्र यानाः थःपिनि लहाःपाय्
प्पाखं हुयेकूपि श्री ३ राणा सरकार धाःपिनि पालय्
बुद्धमार्गीतयैत निर्मूल जुइक न्हंकाव्ययेगु खुल्लम्खुल्ला
षड्यन्त्र जुल ।

श्रोकमहाराजां बुद्ध बूगु थाय् थुथाय् लावक लोहे
थां धस्वाकाविज्याःगु जूमेमाः धकाः अन्वेषणात्मक
अध्ययन राकावःम्ह जर्मन डा. फुहरर सन् १८६६
स जनरल खडगशम्शेर राणाया तैनाथय् लुम्बिनी
जमिनय् गा:म्हयेकास्वःबलय् अन “हिद बुधे जाते”
धकाः द्वाही श्रावलं चदयातःगु अशोकस्तम्भ लुयावल ।
बौद्ध धार्मिक मिडां थव छगु अधिकं हलचल जुइक
नेपालया गीरद इकाइगु ऐतिहासिक घटना जूसां थव राणा
शासकतयैगु तं कुलीगु ज्यामःजक जुयाविल । उखे
भारतय् श्रीलंकावासी देवमित्र धर्मपाल व वर्मावासी
चन्द्रमणि महास्थविर आदिपिनि मदिक्ष भि कुतलं
यानाः बुद्धगया, सारनाथ व कुशिनगरय् कायापलते जुइक
उत्थान व विकास जूथाय् थुखे लुम्बिनी छाँति छुंहे उन्नति
व दिकास मजू । राणासरकारया निति बुद्ध बूगु थाय्
नेपालय् लाःगु वसपोलया नामं विदेशय् आपालं हापं
हुयेत जक छगु माध्यम जुयाविल । उक्ति राणाकालय् थव
धर्मयागु विकासया गति थुलं व बांलाक त्यये मफुत ।
धर्मपालया हे सत्संगतयै लाःह्य धर्मादित्य धर्माचार्य उखे
विदेशय् कलकत्ताय् च्वनाः बुद्धधर्म प्रचार यायेगु ज्याखं
छुनाविज्यात, नेपालभाषां ‘बुद्धधर्म’ व खेयभाषां ‘हिमालय
बौद्ध’ धयागु लय्पौति पिकापाः वसपोलं नेपालयापि सारा
बुद्धमार्गीतयैत जुरुसुरु दनाः मर्यासे थःपिनि धर्म प्रचार
यायेगु भिज्याय् संलग्न जुयेत माछि प्रोत्साहन
वियाविज्यात ।

श्रीलंका, वर्मा व थाइलैण्डय् थेन्यनाच्चंगु शुद्ध बुद्ध
धर्म अर्थात् स्थविरवाद विदेशय् च्वनाः दक्षय् न्हापां

प्रचार यानाविज्याःम्ह धर्मादित्य खः : थुकी छुं सन्देह व
विवाद मदु तर नेपालय् हे विज्यानाः थव धर्मया उत्थान
यानाः जोरतोरं प्रचार प्रसार यानाहयेगुली मुख्य लहाः दुम्ह
धर्मदूत दक्षय् ज्यावःम्ह भिक्षु प्रज्ञानन्द तःथायपाजु हे
खः । वसपोलं थन स्थविरवाद दुकापे न्ह्यः वज्ज्यान व
श्रवतारवाशी लामाधर्म व्यापकरूपय् न्यनाच्चंगु खः ।
थन स्थविरवाद हयेगुली न्हालुवाः जुयेगु थ्रेय वसपोलयात
हे चूलात । छ्यत ला वसपोल न स्थविरवादय् न्हाज्याये
न्ह्यः वेलुड महाप्रज्ञाया हःपालं ल्हासाय् कर्मशीलया नामं
घेलुड जुयाः लामाधर्मय् संलग्न व दीक्षित जुयाच्चना-
विज्याःगु खः ।

लामाभिक्षु कर्मशीलं ल्हासां कुहां विज्यानाः कुशिनगर
चाःहितविज्याःबलय् तथागत बुद्धया महापरिनिर्वाण
मूतिया दर्शनं प्रभावित जुयाः ने. स. १०५० स चन्द्रमणि
तःथायपाजुया उपाध्यायत्वय् उपसम्पदा व्याविज्यात ।
उबलेनिसे नेपाल विज्यानाः प्रज्ञानन्दया नामं वसपोलं
किन्दोलविहारं वैशाखपुन्हिकुन्ह धुमधामं बुद्धोत्सव
न्यायेकाः स्थविरवादया प्रचार यायेगु भिज्या छुनाहया-
विज्यात । वसपोलया सारगम्भित व तसकं नायेगु प्रवचनं
प्रभावित जुयाः किन्दोलविहारय् बाखं न्यःवंपि उपासक
उपासिकापिनिगु संल्या न्ह्य अव्यावल । थनयापि सारा
बुद्धमार्गीतयै छप्वाः म्हुतुं धया थे न्हचायासं किन्दोल
विहारया जक चर्चा न्यनेदत । थवयां न्ह्यः खामप्रदेश
निसे म्हुदु दानाः स्वयम्भू महाचर्त्य दर्शन या:विज्याःम्ह
व्यान्छालामाजुया विद्वत्तापूर्ण व्याख्यानं प्रभावित जुयाः
लामाजुया तुति भागियात धकाः तंस्वयेकाः सुख मदयेक
भवा बायाच्चनाविज्याःपि वज्ज्याचार्य पुरोहितपि नेपालय्
स्थविरवाद दुहां वःगुलि लामाभिक्षुविनाप जानाः
निवलःसिनं स्थविरवाद भिक्षुपित हेलाया मिखां स्वयेगु

यानाहल । स्थविरवादी भिक्षुपिसं महायानी भिक्षुपित अन्धविशदासी धका: कुखिन । अथे न भिक्षु प्रजानन्दयात् भिक्षु धर्मालोक व धर्मचारी अनगारिकायां अनमोल ग्राहालि दुगुलि स्थविरवाद थन इन इन जक व्यापक नक्सां विस्तार जुयाः थहां वल । जातपात व दर्मकाण्ड मानय् यानाः वयाच्चर्पि महायानी चुद्भार्गोत्यत् क्वत्यलातये फयाः सह यानावयाच्चर्पि राणातयसं थव नृगु अनीश्वरवादी स्थविरवादया पुनरुत्थान जुयावःगु स्वमफयाः थुकिया हां नापं ल्पहै थनाः लिनावष्टयेगु भन्तुनाः थन च्चर्पि फुक भिक्षु व अनगारिकापित विं सं २००० स छह्य एह्य दत्तले मालाः मालाः नेपालं पितिनावहयां पार यात ।

लिपा श्रीलंकायाम्ह नारद थेर व भिक्षु अमृतानन्दपिगितु भिकुत्तं यानाः पितिनावःपि धाक्षव भिक्षुपि व अनगारिकापि स्वदेशय दुहां विजयाये जिल । आडम्बरमतं यानाः व दिन्दोल विहारय पुलिसतयसं हयेकाः वयाः मातुमाःवगुलि यानाः अनया धार्मिक गतिविधि व्याकं आतन्दकुटिपाखे न्हचात । ज्यापुन्हि धुमधानं न्यायेकीथाय वैशाखपुन्हिनं याय काल । उकिसं नृ उत्साह व उमझ ज्वनाः न्हलू विज्याःह्य ल्याप्त्यह्य भिक्षु अमृतानन्दया पाखे बौद्धतय दुनुगलय जनचेतना थने व ववातुगु संगठनात्मक ज्याखे बांलाक तिष्यकेगु अभियान छुनायंकाविज्याःगुलि यानाः आतन्दकुटी बीहू धार्मिक जगतय तसकं नां जायावल ।

वि. तं. २००० स तारनाथय हनेबह्य चन्द्रमणि महास्थविरया नायकत्वय नेपालय बुद्धधर्म प्रचार यायेनु सडुद्दे श्वं 'धर्मोदय सभा' स्थापना जुल । श्वयां पर्वेलिपा च तमां 'धर्मोदय' नाम नेपालभाषां ल्यपौ पिकाल । थुकिया पाखे मदिगुतःदेवकं थन बुद्धधर्म माक्षव प्रचार जुल थुकिया

तत्त्वावधानय सन् १६५५ स मातृकाप्रसाद कोइरालाया प्रधानमन्त्रितवय कान्तिपुरय न्हापा गबले जुयामवनिकथं भव्यनक्सां प्यंगूगु विश्व बौद्धसम्मेलन क्वचाल । उबलय धर्मोदय सभाया नायः भिक्षु अमृतानन्द, नोको की कवि चित्तवर 'हृदय, छचाञ्जे आशाराम शाक्य, ग्राहालि छचाञ्जे थःहे व दाम्भिर साहु मणिहर्ष ज्योति थः । दक्य न्हापां नेपालय अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन जूगु थवहे जुल । श्वयां तःदेलिपा हानं थवहे सभायात दशरथरंगशालाय अपूर्वकथं त्रिन्यागूगु विश्व बौद्धसम्मेलन निविद्धन न्यायेकेगु सौभाग्य दत ।

अनंति धर्मोदय सभाया ग्रासालय डा. स्व. अमृतानन्द राजधानी बान्तिपुरया आनन्दकुटी दृगूगु व बुद्ध जन्म जुयाबिज्याःगु लुम्बिनिइ निगूगु राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन सफलकथं न्यायेकेगुली थःहे न्हविला प्रमुखरूपं बोतिकयाविज्यात । अन्तर्राष्ट्रिय ल्याति-प्राप्तहा वसपोलं नानाप्रकारं अनेक न्हनू धंग बौद्ध ज्याइव दयेकाः बौद्धशासन स्यललाक व ववातुक स्वनाविज्यात । वसपोलया तचोकं पुण्य लाइगु तःज्यामध्य चवायेबह्य वसपोलं थःगु अमूल्य परिश्रम तुकाः बुद्धधर्मसम्बन्ध आपालं धर्मग्रन्थ व पुथि चवायाविज्यानाः थन बौद्ध साहित्य व वाढमयं जायेकायकाविज्याःगु न्हचयेदह जू । बौद्धमिखां अतिकं पवित्र व प्रसिद्धगु सुगत बुद्ध जन्म जुयाविज्याःगु नेपायात अन्याकथं प्रजातान्त्रिक धाःगु मन्त्र मण्डलं नेपायात न्हसम्बिधानय हिन्दू अधिराज्य घोषणायाःगुली वसपोलं प्रचण्ड प्रतिवाद व घनघोर चकना याना-विज्यासे धर्मनिरपेक्षताय आपालं जोड बियाविज्यात । वसपोलयात ग्राहालिकथं नेपाया हरेक बौद्ध ततःवः ज्याखेय न्हचाबले न्हचाथासं थःगु चकंगु मन वंकाः ध्यान बियाः गुप्त आर्थिक अनुदान बियावियेगुली स्व० साहु मणिहर्ष ज्योति कसाः नं जोमदुम्ह छम्ह प्रतिभाशाली व्यक्तित्व थः ।

थुकथं निम्हसियां मत्थवं जूगु निधनं यानाः बौद्धख्यः—
यात आपालं पर्का पर्के मकाइगु खति जुल ।

हाकनं श्रीघलय् धर्मकीर्ति महाविहारपाखे न्हापा
वर्मय् बुद्धधर्मया दीक्षाय् पारंगत जुयाः विज्याम्ह जाजोल्यः—
मानम्ह अनगारिका धर्मवति सुसुप्तावस्थाय् द्वनाच्चर्वंपि बौद्ध
मिसापिके चेतना व जागृति थने फबव थनाहयेगु तःधं
अभियान न्हचाकाविज्यात । थुगु धर्मया तःधं ज्याखंय् अ-
वर्णनीय ग्वाहालि वियाविज्याःम्ह बौद्धविद्वान् भिक्षु अश्वघोष
पाखे नं हानं दिपा: मदयेक बौद्ध अध्ययन गोष्ठी न्हचाका:
थन आपालं ल्याख्य बौद्ध ल्यायम्हतय्त ग्वाकेगु महायज्ञ छुना
विज्यात । युलिजकं नं गन या: धकाः वसपोलं सकल बौद्धतय्तु
इनापय् संसदय् विज्यानाः यः सां मयः सां राजनीतिइ बोति-
क्याः यः गु म्हासु चीवरं पुनाविज्याः गु भिक्षुत्व व्वयाः गबले
न्यने मनंकथं विश्वशान्तिया निर्ति बुद्धर्म प्रचार जुइगु
हलचल हयाविज्यात । नेपाः या जिलापतिकं आपालं कुँकु-
लामय् बौद्धविहारत धराधर थापना जुयां वलसा शंख-
मूलय् व भुइजःसिइ व्यानकेन्द्र नं थापना जुल । अनंलि
धलववय् भिक्षु तालिम केन्द्र चालाः थुभनं व्यापकरूपय्
स्थविरवाद प्रचार जुयावयेगु गुभलक्षण थायथासय्
खनेदत गुगुकि बौद्ध धार्मिक मिलां प्रशंसा मयासे मगाः ।

नेपाः या दक्षिणपाखे वः गु स्वविरवाद उत्तरपाखे वः गु
लामाजुपिनिगु महायान अले दशुइ नेपाः गालय् न्हापांनिसें
न्हचानाच्चंगु वज्रयान थुपि स्वतां यानयात छपाँय् छधी
जुइक सामंजस्यता हयाः न० सं० १०७३ स नेपालय् बौद्ध

धर्म न्हकथं प्रचार यायेगु उद्देश्यं दक्षय् ज्यायःम्ह स्व०
पन्नाप्रसाद जोशीया सभापतित्वय् उपमन्त्री स्व० धर्मरत्न
'यमि' या बुरांखया छेय् अछिल नेपाल बौद्ध संघ था-
पना जुल । थुकिया नायः भू०प० स्वास्थ्यमन्त्री स्व० नर-
बहादुर गुरुङ, नोको चिनियालामा, पुण्य वज्राचार्य, मू
छ्याङ्जेय् उपमन्त्री स्व० धर्मरत्न 'यमि' ग्वाहालि छ्याङ्जेय्
स्वयं थःहे, संगठनकर्ता डी० एस. धर्मज्योति व दाम्भरि
निमा ग्याम्छो लामाजुपि त्वःगु जुल तर थुकी मू बोति
क्यादिउपि स्व० बालचन्द्र शर्मा, महन्त नरहरिमाथ,
स्व० ज्ञानरत्न बवाथन, शेरब दोर्चे लामा, स्व० परमानन्द
वज्राचार्य, स्व० प्रेमलाल मानन्धर, छिरिङ तेजिङ्गड लामा,
तेकमानसिंह लामा, भवानीनारायण खड्गे, भू०प० स्वास्थ्य
सचिव कुलधर्मरत्न तुलाधर एम्० ए०, बी० एल्०, भ०ज०
मीनबहादुर गुरुङ, कप्तान धनप्रसाद गुरुङ आदि न्हायसे-
बहर्पि सकल दुजःपि राजनीतिइ सनाच्चर्वंपि जुयाः फुसद
मडुगुलि थुलं ध्यान विवे मलानाः छुं हे ज्याखे तिप्यंके
मलावं कासांफुसुं जुयाः थव संस्था अवे दुमुनावन ।

आखिरय् धर्मोदयसभा व मेमेगु थुजोगु बौद्ध धार्मिक
संस्थातसे चव्यधायि स्वत्रोलं मतावलम्बी बुद्धमार्गीतयत
छथो यायेगु नीति नाला कासेलि तिनि नेपालय् बुद्धधर्म
व्यापक रूपय् प्रचार जुयावल धाये माल । न्हापासिकं थो-
कन्हय लुम्बिनी विकास कोषपाखे लुम्बिनीइ आपालं आपाः
विकास जुयावयाच्चंगु खै न्यनेदु । अथेन गुलि जुयेमाः गु
छः उलि सन्तोषजनक ढंग जूगु धाः सा आः तक खनेमदुनि ।

“मूर्बहाया गौरव व सद्यकुमारीया विशेषता”

— बो. एस. रत्न
धिमयल्लहे, ये ।

झींगु धर्म संस्कृति दर्शनया उद्गमस्थल ज्योतिरूप स्वयम्भू महाचैत्यया प्रादुर्भावपश्चात् योगिनीगणपि, महात्मागणपि, सिद्धगणपि व आपालं राजा महाराजा अले सर्वसाधारणतक न स्वयम्भू महाचैत्यया दर्शन पूजनया नापनापं यक्ष यक्ष विहारया निर्माण जुङु बन गुगु गौरवमय वरम्परायात झींगु इतिहासय स्वर्णक्षरं चक्रयांगु दु

युजोगु आदर्शमयगु परम्परायात कतिक उवना: न्त्यज्यानच्चंगु थोथी विहारमध्यय योदेया लिंच्चागु विहारमध्यय नां जाःगु मूलश्री महाविहार (मूर्बहाः) छगु न छः । थुगु विहार वंघः, वंतु, नौमुगः (मिखाव्दे) या दबूइ अतिकं शोभायमान जुया: अविदीय कलाया विशिष्ट नमूनाया रूपय विभिन्न विशेषतां जायाच्चंगु विहार खः ।

काष्ठकला भरिपूर्ण जुया: सद्यकुमारी विराजमान जुया: छगु गढ (किला) या रूपय खनेदयाच्चंगु थुगु विहारया प्राचीनतापाखे मिखा ब्वयेबलय थुगु विहार पण्पति बत्तीसपुतलीया आसपासय ला: व: धकाः न धयावयाच्चंगु दु । अथेतु थोकन्हय चाबहिया मित्रपाक्षय दयाच्चंगु भग्नावशेष हे थुगु विहारया अवशेष खः धकाः न धायेगु या: गुगु अनया विहारया अद्यवाक्यं न पुष्टि या ।

“वंतु टोलय मूलश्री महाविहारे वस्थितर्पि बहाचार्य अमुक .... ..”

□ श्वयात गुम्हेस्यां अशोक चैत्य धायेगु याःसा गुम्हेस्यां तान्त्रिक सुरतवज्ज्ञ हे स्थापना याःगु धकाः न धायेगु याः ।

थोकन्हय थुगु विहार प्यकु लाना: छच्चाःखयरं फलं चाःहिलाच्चंगु दुसा विहारय निश्चः चीभाः न दुगुगु बवापाःयाःया चुलिंचू च्चंगु प्रष्टकोणाकृति कूटामार वज्ज्धातु चैत्य खः । थुगु चैत्य मल्लकालया हाराहारीया खनेदु । मेगु तुइक सख्वाः पानातःगु “सुरतवज्ज्ञ स्मृतिः चैत्य” खः । थुगु चैत्यया नापसं इक्षुः (क्षेत्रपाल) दयाच्चंगु दु । मेमेथाय विहारय थे थीथी देवदेवीपि स्थापना जुयाच्चंगु खनेमदु । अनंति उत्तर स्वयाच्चंगु छखा बवापाःछे दु । थुगु बवापाःछे स्वतज्ञाः जुया: भेसेलूगु आँय्यापापौ दयाः थीथी कलां पूर्णगु संदेशाः व तिकिइयाः आदिं छाय्यपियाच्चंगु दु ।

विहारया रीतिविति:-

लिंच्चागु परिवारया दुने प्यंगु समूह जुया: बरेछुइ धुंपि फुकं याना: लगभग १५० मृह्या सर्वसंघ निगू कवलय विभाजन जुयाच्चंगु दु गथेकि आगमकवः व कुमारी कवः । थुकी दुने रीतिविति न निगू हे समूहय अलग अलग याना: हनावयाच्चंगु दु गुगुकि यैयाःबलय हायुद्याया पूजा, पाहांचल्हःयबलय लुकुमाःयाःया पूजा आदि अलग अलग हे च्वनाः अलग अलग धासय पुजा-आजा याइगु खः । अथेतुं दिनपुजा, दिसपुजा आदि न अलग अलग हे दयाच्चंगु दु । हानं महाबू याइबलय आगमकवःजक च्वनाः याइगु खःसा स्वयम्भुइ सख्वाःया गुथि न आगंकवलं

जक है द्वति कथावयाच्चंगु नं मदुगु मखु । थुकथं थीथी
ज्याखं पा:सां त बिनं विहारया सामुहिक ज्याखंय् फुक छधी
जुयाः बहाःया पूजाकिया आदि ज्याखंत न्यायाच्चंगु दु ।
विहारया थकालिम्हस्ति स्थविर धकाः हनावयाच्चंगु दु ।
अनेति न्यास्त्वा थाकुलि धकाः थजिकथंया अम नं दयाच्चंगु
दु । हानं दच्छिइ छवदः सर्वसंघ रकले मुनाः वयाःपाःचः
बृहादेयानाः विशेष पुजाआजाया नापनापं भोजन याये-
माःगु परम्परा नं दु । विहारय् जुयेगु परम्पराअनुसार
वज्जयानी गुह्या पुजाआजाय् भाःगु त्याखं सर्वसंघ फुकं
च्चनाः न्यास्त्वा थाकुलिया सहयोग मूर्यकालि पुजाक्रियाया
उयाहो ववचायेका वयाच्चंगु दु तर ज्ञिदें । जिनिदें थुदे
वयाः थुजाःगु ज्याखं विधाम कथावयाच्चंगु दु ।

सद्यकुमारीया स्थापना व परम्परा :-

सद्यकुमारीया स्थापना व परम्परा थुगु विहारया
मूलगु विशेषताया नापनापं अतिकं प्रभावशाली जुयाच्चंगु
गौरवमय परम्पराया ज्वःमदुगु नमूना खः । येथो ज्ञिच्छागू
विहारमध्य् थःने थथुपुइया क्वाःबहालय् व दथुपुइया
मूबहालय् जक सद्यकुमारी विराजमान जुयावयाच्चंगु खः ।

थुगु परम्परा बत्तीसपुतलीया विविहारया अवनतिं
लिपा गुह्येश्वरीदेवीया आज्ञाअनुसारं थःगु हे कुलया
म्हायमचायात प्रजापारमिता नेरात्मा वज्जदेवीस्वरूप
सद्यकुमारीया स्थापना यानाः पुजाआजा पानावयाच्चंगु
परम्परा खः धयागु विहारवासीपिंगु धापू दु ।

दथुपुइया इलाकाकुने गनं विहारय् थःगु परम्परा
अनुसारं गुह्या पुजाआजा जुडबलय् सद्यकुमारीया उप-
स्थितिशा अनिवार्यता दु । उगु शवस्थाय मूबहाःया हे
सद्यकुमारीयात हयाः पुजाकिया ववचायेकावयाच्चंगु खः
मूल कुमारीयात हायुख मन्त वा पिहां वयेगु स्थिति मवल
धाःसा मेथाय्याह्या सद्यकुमारी हयाः जूसां पुजाकिया

न्हाकेमाः धयागु भावनां हाकथावयाच्चंगु दु तर शीर्स
स्थू आःतक नं विहारय दुने जुइगु बौद्ध गुह्या पुजाआजाय
गन नं लायकूकुमारीया उपस्थिति पुजाआजा ववचायेका-
वःगु मदुनि धायेमाः ।

थवहे झोलय् लायकूकुमारीयात हायुख मन्त अथवा
छु जुल धाःसा मूबहाःया कुमारीयात राज-पुरोहित वयाः
विशेष पूजा यायेमाःगु प्रथां थाय दयावयाच्चंगु दु
गुगु पूजा लायकूकुमारीया हायुखः मदुगु सललकलं
निधान जुयावनीगु खेत नं गाकं व्याप्त जुयाच्चंगु दु ।
थथेतु लायकूया म्हायमस्त (राजकुमारीपि) हांमफत
धाःसा थुहु कुमारीयायाय पूजा छ्वयविलकि याउंसे
च्चनावनीगु धयागु परम्परा नं न्यनेदु । उक्त बुहु कुमारी
गाकं प्रभावशालीहु खः धयागु यचूक द्यन ।

थुजाःगु प्रत्यक्षहु कुमारीमाजुयापाखे पिकथाविज्या:गु
लेयागु पाव आःतक नं थुगु विहारया लर्वसंघविसं विशेष
पुजाआजाय् छ्यलावयाच्चंगु दनि ।

कुमारी हिलेज्या :-

साक्षात् नेरात्मादेवी प्रजापारमिता स्वस्थ्य जुयाच्चं-
ह्य सद्यकुमारी सदां छह्य हे जुयाच्चवने दइगु मखु, खुदें ।
न्ह्यदेय् हिलाच्चवनी । थुकी विशेषयानाः कुमारी जुया छ्व-
च्चं वा हायावन धाःसा, रजस्वला जुल धाःसा कुमारी
जुयाच्चवने दइमखु । मेहसित सद्यकुमारीया रूपय् स्थापना
यायेमाःगु आवश्यक जू वइ । उगु श्रावश्यकतायात पूव-
केत मूलश्री महाविहारया चक्रेश्वर स्थविरपि जक च्चनां
माः, सुरतश्री महाविहारया (तःछेवहाःया) न्यास्त्वा
थाकुलि व मूबहाःया थाकुलि नकिपि सकले च्चनाः
कुमारी त्ययेगु ज्या जुइ ।

थुगु विहारया इहिकर्म ववचायेधुकूपि म्हायमस्त-
मध्य् कुमारी जुयेगु इच्छा दुपि मिसामस्त हयाः कुमारी

छेय् तथाः विशेष पुजाआज यानाः गोला प्रथा
 किसिम सकतित थाकुलिनकिन विशेष भ्रों छकु छक
 चिह्न । अले व भ्रों सकसिन पूर्णा स्वह । उद्दीमध्यय
 गुम्हतियागलिड वज्र चिन्ह अकित जुयाच्चंगु दह
 उद्द्यायात है सद्यकुमारी जुयेनु सकलता प्राप्त जुइ ।
 उगु पूजाया क्रमन्ननुसार पुलांहु कुमारीया नाप थुहु
 मित्तामचायात नं न्ध्यःने तथाः पुलांहु कुमारीया
 पाखे रवय दियाः थःगु आसनय पदतुकाः मूर्दुजाया
 नापनाप सद्यकुमारी हिलेया च्चंहुआइ । थुकथेया विधि
 विधानन्ननुसार कुमारी हिलेया च्चंचायेव कुमारीयात
 यायेगु पूजाआजा फुकं न्धम्ह कुमारीपाखे फयेगु ज्या जुइ ।
 पुलांहु कुमारी थःगु छेय् तुं लिहां बनी । थुगु कम्ह
 कुमारीया स्थापनाकालनिसे न्हानावद्वच्चंगु च्चंधयांगु विहार-
 वासीपिनिगु धापू दु तर थुगु कम लगभग नीदै / नीन्यादै
 न्ह्यः निसे थपकक दिनाच्चंगु दु । सद्यकुमारीया स्थापना
 यायेगु ज्या मजूल । च्चं तसकं दुःख्या खः खः । थुकिया
 मू कारण है आर्थिक, सामाजिक, व्यावहारिक स्थिति है
 थुकिया मू दोषी खः धाःसां छु मपाः थे च्चं ।

मूवहा: व सक्षवहा:या सम्बन्धय कुमारी :-

थुहु सद्यकुमारीयात अनिवार्य रूपं तःछेवहा:या
 महाबलिपुजा (गुहापुजा) स उपस्थित मयासे मगाः ।
 चुक्षिया निमित्य तःछेवहा:या स्थविरपि वयाः विशेष
 पूजा यानाः थःगु विहारय चिज्याकाः लसकुस यानाः;
 विशेष पुजाकोथाय विराजमान यानाः निर्विघ्न रूपं पुजा-
 क्रिया चक्षायेका वयाच्चंगु खः । थुकथं दैय्देस न्हाना-
 वयाच्चंगु परम्परा तःछेवहा:या महाबलि पूजा नं आः
 वयाः तनावनेधुकूशु दु । यन जक मखु थीथी विहारय
 थीथी प्रकारया वज्रयानी साधनाकमया रहस्यमय

गुहा पुजाआजात थौ वयाः ओसिया चिमिला थे जुइधु-
 कल । इव वज्रयानी बोद्धतप्तु निमित्य दुर्मायिया खे
 खः तर विनिमय कारणया नापमाप इलं हे थुगु स्थितिह
 इवानाहगु खःस्ता धइथे च्चं ।
 सद्युमारीयां परम्परा विशेष महस्व थाय् कवाय
 याच्चंगु विहार मूबहाः व तःछेवहा: खः । थथे हे निगू
 विहारया कुलदेवता नं छहा है नेरात्मा गुह्ये श्वरीदेवी
 खः । मोहनीया चालं वक्षायेप सेमेपिनि थे विजया
 दशमीकुन्तु मजूसे एकादशीकुन्तु चालं वक्षकयावयाच्चंगु
 दु । बुगु आधारं स्वयेवतय ग्रवश्य नं मूबहाःया वज्रा-
 चार्यपि है छथ्यःस्यां तःछेवहा: दयेकाः वा पुलांगु
 जीर्णेव्वार यानाः च्चंवन त्वा धयागु आशंका जू वः । हानं
 सुरतवज्ञस्मृति चंत्य मूबहाःया चंत्य, तःछेवहा:या चंत्य-
 नाप ज्वःलाः वः । थथेतुं तात्त्विक सुरतवज्र ल्हासा,
 देशय विज्याय लय गुगु छे मिंतल उगु छे मूबहाःया
 तःमातं खः, वस्तोत हे थःगु प्रातिहार्यव्वारा उगु मि
 स्यानाविज्याःगु खः धइगु मूबहाःया वज्राचार्यपिनि
 विश्वास दु ।

तःछेवहा:या धापूअनुसारं तःछेवहा:या थःगुहे छे
 वा थःगु आगंछे मिनःगु खः । हासाय च्चनाः सुरत-
 वज्रं च्चात्वनाः च्या ल्हवयाः व बांछवयाः थःगु विहारय
 मि स्याःगु खः धयागु धापू दु । थुथाय लुमकेबहः जू कि
 आःतक नं तःछेवहालय निगू आगंछे दु । छगु पूतः
 सर्वसंघ सकले दुध्याःगु आगंछे खः । मेगु सुरतवज्ञया
 आगं धकाः छगु कवल जक पूजा यानावयाच्चंगु आगंछे
 खः । मेगु सुरतवज्ञया आगंछे धु सुरतवज्र सिद्ध जुयावंगु
 चिन्ह दु धयागु उगु आगंनाप स्वापू दुपिसं कनावया-
 च्चंगु दु ।

अथेन सुरतबज्रं विहार निर्मण याये धूसेंलि
यःगु हे कुलया अनुसारं कुलया कुमारीयात हयाः पुजा-
किया यानाः वयाच्चवंगु चः ला धया थे च्च वः अथवा
सुरतबज्र हे पिबहाःयापि चः ला ? न्हयाथेसां थजु थगु
पक्षम् आःयात अनुसन्धानया त्वाथलय् तिनि ।
विहार या दुर्दशा :—

थोकन्हय् वयाः सहनहया भावना बिलिलजाःगु
परम्पराय् हाकुसुपाचं त्वपुया वियेधुङ्गु दु । थगु
परम्परायात धिसिमिसिधायेक थनातयेत आजु बाज्या
झी पुर्खापिसं स्वनायक्गु बालिनालि थौं बाख्या रूपय
जक ल्यनाच्चवंगु दनि धाःसां छुं मपायेधुङ्कल ।

थोकन्हय् वयाः परिवारया वृद्धि, थाय्या अभावया
कारण यानाः अशोभनीय धंगं तेलायेगु (तल्ला थपेया-
येगु) ज्या झिंदे । झिनिंदे न्हयःनिसे ज्यावयाच्चवंगु
खनेदु । गुगु हुनि विहारया थःगुहे पहः विशेषतायात
गथे गथे मतायेक्गु न मखु तर विवश, यायेगु छु ?

विहार संरक्षण, सम्बर्धनया नितान्त आवश्यक
ज्येधुङ्कल । जीर्णोद्वार थत्ये यायेमाःगु स्थिति ध्यनाच्चवने

धुङ्कल । अहे अबस्थाय् तथातल धाःसां छुं दशकलिपा
मूबहाःया अस्तित्व न्हनावनीगु स्थिति वया च्चवंगु दु ।
भुजाःगु दुर्भाग्य अनया वज्राचार्यपिनिगु जक मखु फुक
बौद्धजनपिनिगु निर्मित हे दुर्भाग्य ज्यवनी । अथे ज्या निति
सम्बन्धित पक्षयापिसं इलय् बाचायेकाः माःगु पलाः
ठिये हयाये जुयेधुङ्कल ।

निस्कर्ष

मूबहाः छगूजक मखु यक्क यक्क विहारत
थुजाःगु हे दुर्दशाय् लानाच्चवंगु दु गुकिया हुनि यानाः
नेपाःगाःया महायान, वज्रयानी बौद्धधर्म झन् झन्
बुलुयावनाच्चवंगु दु । अथे ज्या निति झीसं थुजाःगु
बहाःबहीया यथायंया व प्राचीनताया जातः लुयेकाः
धमंसंस्कृतियात झीसं बालाक न्हग्बया बीकत धाःसा हे
जक झी झी धयागु भावनायात गाकं तिथः ज्यवनीगुलिइ
शंका मदु । अथे ज्या निति थःयःगु थेत्रया सम्बन्धित
ल्यःयापिसं न्हघलुवा ज्याः न्हयज्यायेत थौंसा स्थितिइ
ध्वात्तु ध्वानाच्चवंगु दु धाःसां आपाः जुइ मताया ।

गुम्ह सदां न्हयलंचायेकाः चांन्हि योगाभ्यासय् न्हयानाच्चनी
निर्वाजि हे गुम्हसिया छगू जक अभिलाषा जुइ,
उह्य मनूया आस्त्रव व चित्तमल नष्ट जुइ ।

— बुद्ध वचन

महायानीकथंया बुद्धपि

- न्याम्ह - राजभक्त श्रेष्ठ
- स्रोत - बौद्धधर्म र कलाको महत्त्व स्मारिका व बौद्ध वर्पण

न्याम्ह ध्यानी बुद्धपि कलाः व काय् म्ह्याय्यागु रंग, चिं
यः बौयागु थे हे जूइ । दक्षवसिनं ल्यनय् थः बौयागु
ध्यानी चिं थे हे धारण याइ ।

नेपाल्या बौद्ध नेवाः तसें तसकं मानय् यानावयाच्चवंपि-
मध्यय् न्याम्ह ध्यानी बुद्धपि खः । वसपोलपित पञ्च
(न्याम्ह) बुद्ध धकाः न धाइ ।

न्यूगु शताव्दीपाखे विकसित जूगु ध्यानीबुद्ध सम्प्रदा-
यात वज्रयान धकाः मानय्यात । बुद्धयात उपाय वा
क्षणा धाल । वसपोस बुद्धपिति कलाः पित शक्ति वा प्रज्ञा
धाल । थथे यानाः पञ्चबुद्धयात बिहाः याना ध्यूगुजक
मच्छुकि वसपोलपिति काय् वा म्ह्याय् न दु धकाः धाल ।

कालान्तरय् (लिपा) पञ्च ध्यानी बुद्धपिति मेमेकथंया
बुद्धपि दयेकाविल अले परिवार (कलाः, काय् म्ह्याय)
दृगु कल्पना याःगु जुयेफु ।

महायानी बुद्धप्रश्नान्वन्सार दीपंकर तथागत आदिबुद्ध खः ।

नेपाल्य् प्रत्येक देय् ध्रावणशुक्ल अट्टमीकुन्हु यल वेसय्
व भाद्रकृष्ण त्रयोदशीकुन्हु ये देसय् व लवय देसय्
बौद्धपिति छेय् छेय् दीपंकर बुद्ध स्थापनायानाः वज्राचार्य
व शाक्यपिति पञ्चवान बिइ ।

आनन्दभूमि

सुयां धर्मचित उत्पत्ति जुल धाःसा नरां पञ्चवान
न्यायेकाः वानशाला खयाः पञ्चवान बिइ । थुगु उपलक्ष्य
तःधिकःम्ह लुसियाम्ह दीपंकर बुद्धया मूर्ति दयेकाः
स्थापना याइ ।

नेपाल्या वंशावलीकथं आदिबुद्धया उत्पत्ति स्वयम्भूइ
पञ्चरश्मिया रूपय् जूगु खः । इतिहासकारपिनिकथं आदि-
बुद्धया निर्माण जिन्गु शताव्दीपाखे नालंदाय जूगु खः ।
स्वयम्भूइ उत्पत्ति पञ्चरश्मियात त्वपुयाः स्वयम्भू स्तूप
दयेकूगु मानय्यानातःगु दुगु व शान्तिकराचार्यं खयात
निर्माण याःगु मानय्याइ ।

महायानी परम्पराकथं आदिबुद्ध (वज्र धरा) यात
मूर्म्ह (परम) ईश्वर मानय्याइ । आदिबुद्ध तिसां तिया-
तःदु दु । छपा ल्हाःतय् शून्यताया प्रतीक वज्र व मेगु
ल्हाःतय् प्रज्ञाया प्रतीक गं ज्वनातइ । रंग हयाउंगु व
तुयूगु खः ।

वज्रसत्त्व (धर्मधातु) यात गबले गबले खुम्ह ध्यानी
बुद्धया रूपय् न मानय्याः । मेमेगु ई न्याम्ह ध्यानी बुद्धया
जजमान (पुरोहित) या रूपय् न मानय्याइ ।

स्वयम्भूह तत्वःगु चेत्य, काशी स्वयम्भू, खास्ति बौद्ध
चेत्य व तत्वःगु वा चौब्राह्मः आदिस पंच
बुद्ध्या मूर्ति स्वनातःगु दइ ।

अमिताभ बुद्ध्यात मूर्ति भगवान्नाम धाइ । देव
छब्बः कातिकगुल अःटनी हुन्हु न्याम्ह बुद्ध्या मूर्ति
दुगु सिजःयागु मुखः पशुपति मध्यायात पुइकेगु चलन दु ।
थथे न्याम्ह बूद्धु दुगु मुखः पुइकेगु दिन ल्लजुउगु लि थुकुन्हुयात
मुखः ग्रष्टमी धाइ ।

बज्ञाचार्यपिसं पूजा यायेत पुइगु सिजः वा लीयागु
मुखः आदिस न न्याम्ह बुद्ध्या मूर्ति ज्यानातःगु दइ ।
थथे हे तथापत-चिन्ह पुइगुलिइ न न्याम्ह बुद्ध्या मूर्ति
च्यापातःगु दइ ।

इन्द्रजावाबलय् न्याम्ह राज गुरुपि न्याम्ह बुद्ध्या मुखः
पुयाः न्यागू हे रंगयागु वसः पुनाः जात्राय् चाःहिउ चलेग
चलन दु ।

बौद्ध नेवाःतय् व्याहा बलय् मूलुखाया फुसय् न्याम्ह
बुद्ध्या मूर्ति च्यापाः भोमचा दुकाइ ।

ततःधंगु पुजाय् न्याता रंगया पोतासं न्याम्ह बुद्ध्या
मण्डल च्यापाः पूजा याइ ।

गुंला लच्छ बाह्मः बहिव छेषतिकं बहनी वा
मुथय् नामसंगीतिया लिसें न्याम्ह बुद्ध्या तुतः व्यानी ।

आदिबुद्ध्या मह्ये हे न्याम्ह बुद्ध उत्पन्न जूगु खः
थुपि न्याम्ह बुद्धपि नह्याबले ध्यानय् च्वनिगुलि पंच
ध्यानीबुद्ध धाइ ।

ओकह्ये न्याम्ह ध्यानी बुद्ध बौद्धमार्गोपिसं
इहिपाया कार्डय् न छाप्य्यानाह्याच्वंगु दु ।

दानवीर विश्वन्तर

— कृष्णप्रसाद 'लुंबिं
झोठे', न्हसाः

हे वोधिसत्त्वया सुकीतिमय विश्वन्तर !

छु जक दाने मविउ छु
थव पृथ्वीइ जन्म जुयाः ।
थःगु जुनिइ दानपारमिता पूर्ण यायेत
जन्म जूम्ह खः छु कुस्तीदेवीया वाथ ।

दानया लबलय् छु थःगु स्यैं-स्वैं न मधाः छु
कलिङ्ग देशया ब्राम्हणतय्त छु
मंगल प्रत्यय तुयुम्ह किसि दान बियाओगु
गुम्ह कि छु बूबलय् हे राजगृहय् उत्पत्ति जुउम्ह
उम्ह किसिया प्रभावं छंगु देशय् गुबलेसं
अनिकाल दुर्भिक्ष मजुयेक सहकाल जुयाच्वंगु
प्रण खः छंगु थः नये-त्वने मखंसा
पृथ्वीइ च्वंकव फुवक धाचकतय्गु इच्छा पूर्ण यायेगु ।

उकिं खः छंगु ह्योःने पवं वयाच्वंपि याचकवर्ग-
तय्त
यः कलाः काय-मह्याय् तकं मधासे दान विया-
ओगु
धन्य खः छंगु जन्म हे दानवीर विश्वन्तर !

बुद्ध्या जीवनिस वैशाखपुन्हया महत्त्व

भिक्षु विपस्सी
वात् पवरनिवेस विहार, बैकक

भगवान् सम्प्रकृत्यबुद्ध्या जन्म, सम्बोधिलाभ तथा महापरिनिर्वाण वैशाखपुन्हकुन्हु जूगु खैं सर्वसाधारणरूपं मानय् यानावयाच्चवंगु खः। विद्वानपिसं तर्कं वितर्कं यानाः भिन्नं राय प्रकट याःसा त्वं थुगु मान्यताया सोकप्रियता बरथजक जुयावन घतय् जुयामवं । समयानुसारं बुद्धधर्मविलम्बिपिंके जागरण वःगुलि हानं छकः बुद्ध्या जीवनीनाप सम्बन्धित थुगु दियात हनेगु चलन दुथाय् भन भव्यक्त्यं हनेगु यानाहल । अथे चलन मृथाय् चलन दयेकाहल । थथे हे नेपालय् नं थुकिया प्रचलन बक मखु राष्ट्रियस्तरं हे मान्यता बियाः भव्यनक्सां हनेगु यानाच्वने धुकल ।

वैशाखपुन्हया उपलक्ष्ययात क्याः नेपालय् नं आपालं पर्चा, पम्फ्लेट, पत्रिका व सफू आदि प्रकाशित यानाः प्रचार प्रसार यानाच्वन । बुद्ध्या जीवनिनाप सम्बन्धित घटनात समावेश यानाः जेबी पात्रो छापयथानावःगु नं नीदैं हे दहन । धर्मया आपलं सफूतिइ नं भगवान्या जन्म, सम्बोधिलाभ व महापरिनिर्वाणादि वैशाखपुन्ह धकाः हे च्वयातल । अथेनं गुलि-गुलिसिया थुगु अवधारणाया प्रामाणिक उम्लेख गन दु थैं, गुलि पुलाँ थैं धकाः मनय् बहाया लिसः सन्तोषजनकरूपं मालाः ल्वीकाः न्हयन्वःपिं काचाकक खनेमरुगुलि थन जिं पालिसाहित्यस उपलब्ध उम्लेखत भति न्हयन्वयाच्वना ।

१) सिद्धार्थया जन्म :

महापुरिसो पन.... विसाख नक्खत्तेन जातो च ।

२८ बुद्ध पकिण्ण कथा, पृष्ठ ५४२, मधुरत्थविलासिनी (बुद्धवंस अठुकथा) खुद्दकनिकाय ।

थव खैंपुया अर्थ थथे खः-

वस्पोल महापुरुष (भगवान् बुद्ध)..... वैशाखनक्षत्र (पुन्ह) कुन्हु जन्म जुयाविज्यात । थाई ज्योतिषतयगु ल्याःचाःकर्त्त भगवान् बुद्ध वैशाखपुन्ह, शुक्रवारकुन्हु जन्म जुयाविज्याःगु खैं निर्णय यानातल ।

२) सिद्धार्थया सम्बोधिलाभ :

महापुरिसो पन..... विसाख नक्खत्तेन अभिसम्बुद्धो च ।

च्वय्यागु हे सफू व पृष्ठ ।

थव खैंपुया अर्थ थथे खः-

वस्पोल महापुरुष (भगवान् बुद्ध) वैशाखनक्षत्र (पुन्ह) कुन्हु हे बुद्ध नं जुल । थव स्वयाः नं स्पष्ट ज्वीक धयातःगु 'भगवा हि विसाखपुण्णमाय रतिया पठमयामे पुच्चेनिवासं अनुस्सरि । मञ्जिकमयामे दिव्वचकखु विसोधैसि । पच्छमयामे पटिच्चसमुप्पादं अनुलोमपटिलोमं

मनसिकर्त्वा इदानि "अरुणो उगमिस्ती" ति सब्बञ्जुतं पापुणि । सब्बञ्जुतप्पत्ति सनन्तरमेव
च अरुणो उगमिष्ठ ।'

समन्तपासादिका दुतियभागो, पृष्ठ ७,

थुकिया अर्थ थथे ख:-

भगवान् वैशाखपुन्हकुन्ह बहनीसिया प्रथमयामय न्हापायागु जन्मयागु खैयात
(पुब्बेनिवासं) लुमंकाबिज्यात । मध्यमयामय दिव्यचक्षु छर्लझग ज्वीकाबिज्यात (विसोधेसि)
लीपायागु धामय प्रतीत्यसमुत्पादयात अनुलोभप्रतिलोभकर्त्त मनन यानाः अरुणोदय जुह्येच्चवक्तः
सर्वज्ञान प्राप्त यानाबिज्यात । सर्वज्ञान लानाबिज्यायै धूकः तिनि निभाः लुल ।

हार्न मेगु :

एकपल्लझकेनाति विशाखपुण्णमाय अनत्थंगते येव सुरिये अपरजितपल्लझकवरे
वजिरासने निसिन्नकालतो पटठाय सकिम्प अनुटहित्वा यथा आभुजितेन एकेनेव पल्लझकेन ।
पठमबोधिसुत वण्णना, परमत्थदीपनी (उदानअटठकथा) खुद्दकनिकाय । पृष्ठ ३३,
थुकिया अर्थ थथे ख :-

छगू हे आसनय धाःगुया अर्थ वैशाखपुन्हकुन्ह दयःनिभाः मविवनिसे हे मारं
त्याकेमफूगु उत्तमगु फःचा (अपरजितपल्लझकवरे) वज्रासनय (बोधिसिमाकवय्या आसन) फेतुनां
बिज्यासानिसे क्या: छकः हे मदैसे न्हापां गथे फेतुनाबिज्यागु खः अथे हे च्चनाः धाःगु खः ।

अभ हार्न मेगु :

अनेक जाति संसारं सन्धाविस्तरं ..... तण्हानं खयमज्भगा, ति । इदं पठमबुद्धवचनं
केचिं यदा हवे पातु भवन्ति धन्माति खन्धके उदानगार्थं आहु । एसा पना पटिपदादिवसे
सब्बञ्जुत भावपत्तस्स समनस्समयाणे पच्चयाकरं पच्चवेक्खन्तस्स उत्पन्ना उदान गाथा, ति
वेदितब्बा ।
बाहिरनिद्वान वण्णना, समन्तपासादिका, पठमो भागो, महाविर्भागवण्णना, (विनयद्वकथा),
पृष्ठ १७ ।

उकिया अर्थ थथे ख:-

'अनेक जन्म क्या: संसारय हिलाजुयाः मूलगु तथ्या फुकाश्वर्येधुन' धैगु थुपि गाथात
प्रथम बुद्धवचन खः । गुर्लि गुर्लि आचार्यपीर्सं गुबलय धर्म खनदयावद् धकाः धाःगु खन्धक्य
च्चंगु उदान गाथातयत प्रथम बुद्धवचन खः धाः दु । थुपांती खै सर्वज्ञान प्राप्त जुयाः
प्रसन्न जुयाः थर्म्ह लानागु ज्ञानय प्रत्यय आकारयात प्रत्यवेक्षण यानाबिज्यानाच्चवम्ह
भगवान्या म्हुत्तुं पारुकुन्ह उत्पन्न ज्ञगु उदान गाथात खः धकाः सीकेमाः ।

च्चययागु उल्लेखं सीहू कि भगवान् वैशाखपुन्हकुन्ह सन्ध्याद्वलय वज्रासनय फेतुनाः
चा वितयमजुवं पारं न्हयवः हे (पुन्हकुन्हतुं) सम्बोधि लानाबिज्यागु खः ।

याई ज्योतिष्टसे॑ भगवान् ज्ञान लानाबिज्याः॒गु दिं वैशाखपुनि॒ह, बुधवार खः॑धकाः निर्णय यानातः॒गु दु ।

३) तथागतया महापरिनिर्वाण :

धर्मचक्रप्रवर्तनं हि आदिं कृत्वा याव सुभद्रपरिब्बाजक विनयना कृत बुद्धिकृत्ये कुसिनारायं उपवत्तने मल्लानं सालवने यमकसालानमन्तरे विसाखपुण्णमीदिवसे पच्चूससमये अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बते ।

बाहिरनिदान वर्णना, समन्तपासादिका (पठमो भागो), वहे, पृष्ठ ५ ।

थुकिया अर्थ थथे खः-

धर्मचक्रप्रवर्तन यानाबिज्याः॒गुनिसे॑ कथाः॒ सुभद्रपरिब्राजकयात बोध यानाबिज्याः॒गु थ्यंकयागु फुक बुद्धयागु कृत्य सिध्येकाः॒ कुसिनारायागु उपवत्तनय॒ मल्लपिंगु शालवनया निमा शाल सिमाकवय॒ वैशाखपुनि॒हकुन्हु सुथन्हापनं (द्यः॒तुइकाः॒) भगवान् अनुपादिशेष निर्वाणधातुस परिनिर्वाण जुयाबिज्यायेव ..... ।

अथे हे मेंग नं :

कुसिनारायं उपवत्तने मल्लानं सालवने यमकसालानमन्तरे विसाख पुण्णमी दिवसे पच्चूस समये अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बते ।

पठम हासंगतिकथा, सुमंगलविलासिनि, सीलखन्ध वर्णना, पठमोभागो, दीघनिकय अठुकथा ।

थुकिया अर्थ थथे खः-

कुशीनाराया उपवत्तनय॒ मल्लपिनिंगु शालवनया निमा शालसिमाकवय॒ वैशाखपुनि॒हकुन्हु सुथन्हापनं (द्यः॒तुइकाः॒) भगवान् अनुपादिशेष निर्वाणधातुस परिनिर्वाण जुयाबिज्यायेव ।

च्वय॒ वियागु निगुलि॒ उल्लेखं नं भगवान् परिनिर्वाण जुयाबिज्याः॒गु दिं व समय समानरूपं अर्थात् वैशाखपुनि॒हकुन्हु सुथय॒ एवं थाय॒ कुशीनारा धकाः वियातः॒गु दु ।

याई ज्योतिष्टसे॑ भगवान् परिनिर्वाण जुयाबिज्याः॒गु दिं वैशाखपुनि॒ह तथा मंगलवार-कुन्हु धकाः निर्णय यानातल ।

थुपिं घटनात थौकन्हयथा ए. एम. व पी. एम. ल्याखं अर्थात् पश्चिमी सौर्यगति हिसाब क्यातः॒गु मजुसे भीथाययागु प्राचीन परम्परा चन्द्रगतिकर्त्त क्यातः॒गु स्वयेबलय॒ छन्हुं हे घटित जूगु खत । त्व खैयात हानं छकः उलास्वये ।

भगवान् कुसिनाराय॒ थ्यंकः॒विज्यानाः॒लि परिनिर्वाण शैय्यास गोत्तुलाबिज्यानाः॒ चछिर्यंक आपालं ध्यानय॒ च्वनाः॒ वैशाखपुनि॒हकुन्हु द्यः॒ त्युत्युधाः॒बलय॒ भगवान् अनुपादिशेष परिनिर्वाण जुयाबिज्यात ।

अथे हे सुध्य कपिलवस्तुं थःद्वेषपती प्रस्थान यानाविज्याःम्ह महारानी मायादेवी
लुम्बिनी वनय थ्यंकाः चाहिलाच्चर्वबलय सिद्धार्थ बूगु जुल । थाई ज्योतिषतयगु निर्णयअनुसार
सिद्धार्थ बूगु सुथसिया ११ वजय खत ।
व्याकरणसार वर्ष १५ अंक १, थाई होर शास्त्र समागम, महामकुटराजविद्यालय, वात
पवरनिवेस विहार, बैकक् ।

हानं बोधिसत्त्व सिद्धार्थ सुजाता दान व्यगु क्षीर भोजन यानाःलि थौयागु दिनय
सम्बोधिलाभ याये फइगु विश्वास ज्वनाः सोत्थिय धयाम्ह ब्राम्हण दान व्यगु च्याम्ह धौय
लायाः द्यःनिभाः मविवं हे वत्रासनय फ्यतुनाः मार विजय यानाः पारुया द्यः त्यू मजुनिवं
हे सर्वज्ञान लानाक्याविज्यात । अव्यन्तरनिदान १, रत्नचंकमणकण्ड वण्णना,
मधुरत्थविलासिनी (बुद्धवंस अठुकथा), खुद्दकनिकाय, पृष्ठ ११ ।

थुकथं सुथन्हापानिसे क्याः कन्हयकुन्हु सुथ मजूतलेयागु पूरा २४ घण्टा समय
बुद्ध्यागु जीवनस महान् घटना घटित जूगु वैशाखपुन्ह तच्वतं पुण्यमयगु दिं जुयाच्वन ।

थुकी छ्यलागु सफूत :

- १) समन्तपासादिक नाम विनय पिटक अठुकथा महावगादि वण्णना (महाखन्धकादि वण्णना)
थाईरट्ठे महाचूलालड०कर्ण राजविद्यलयेन पकासिता अनुसरणीय बुद्धवस्ते २५३४ ।
- २) मधुरत्थविलासिनी (बुद्धवंस अठुकथा) खुद्दकनिकाय, थाईरट्ठे भूमिबलभिक्खु मूलनिधिना
पकासिता, बुद्धवस्ते २५२२ ।
- ३) परम्तथदीपनी उदान अठुकथा थाईरट्ठे भूमिबलभिक्खुमूलनिधिना पकासिता ।
- ४) समन्तपासादिकनाम विनयहुकथा (पठमोभागो) महाविभंगवण्णना सयामरट्ठस्स राजधानीयं
महामकुटराजविद्यालयेन पकासिता, बुद्धवस्ते २५३२ ।
- ५) सुमंगलविलासिनी नामक दीघनिकाय अठुकथा सीलक्खन्धवण्णना (पठमोभागो),
महाचूलालड०कर्ण राजविद्यालयेन पकासिता ।

वंगलसिमा कवसं

— पूर्णबहादुर वैद्य

बमया मि नःगु
 वंगलसिमा
 दोहैतय् नेकू चासुमोमो
 दुनाच्वंगु चिभा:
 फाइट् मिहताच्वपि मस्त !
 थव जिगु यथार्थ !

स्वार्थ व क्रुरताया निर्मम ताप
 समवेदना दक्षे गनाः
 छाये जिकव छानाच्वंगु
 कठोर लवहै खनि
 जिगु यथार्थ !

तथागत !

जि वहे मिनःगु वंगलसिमा कवय
 गन गिद्धत जुनाच्वंगु दु
 जि थवहे सवेदनहीन यथार्थया लवहैतय्
 छंगु करुणाया रूप कियेत स्वस्वं
 हैरान जि !

कर्ताचाया धा: हे ललधानाः
 गिद्धतय् गन्जा हिंसा तिकि-तिकिनाः
 विक्षिप्त छंगु रूप
 विक्षिप्त जि !

जाति, सम्प्रदायया कूर अन्धवेगय्
 नृशंस हत्याया वीभत्सताय्

तथागत !
 छंगु प्रेम मैत्रीया
 चकंगु सद्भाव सेवाया स्वाँ
 जि गन थवः बने ?

त्याङ्क व बैथया लस्करं
 नह्यावनाच्वंगु थव लैय्

तथागत !
 छंगु करुणाया कोमल पलाःखाँय्
 जि गन माः बने ?

युद्धाभ्यासया संगीनं
 फिरफिरि गौगु जिगु सर्गः
 बखुंया खेचं हे
 गिद्ध, सतोचा छवयाः पिहाँ वयाच्वंगु
 थव ई ।

तथागत !
 छंगु शील, समाधि व प्रज्ञाहीन
 थौया थव वास्तविकता दथुं न
 जि थःगु संत्रस्त वर्तमानयात

छंगु साम्य रूप किहत स्वयाच्वना
 संयम, शीलया लागा थिहत स्वयाच्वना

खः —
 अन्धवेगय् कवाःगु
 बन्दुक्या गोलिइ न
 प्रज्ञाया मिखा किहत स्वयाच्वना ।

(दै २२, ल्याः ३ पाखे कथहं)

भूरिदत्त नागराजा

- मिक्षु अनिरुद्ध

काय्-बौ निम्हं मनुष्य लोकय् ल्याहां वःगु

थुगु प्रकारं उत्तमम्भ बोधिसत्त्वं ब्राम्हणपि काय्-बौ निम्हसितं अत्यन्त तःधंगु सुख ऐश्वर्य सम्पत्ति अनुभव याकाः, तःधंगु स्मृति होस तयाः बालाक उपोसथब्रत है जक पालन यानाविज्याना च्वनाविज्यात । उलिया विचय् नागराज भूरिदत्त फिन्न्यान्हुइ छव्वः मां-बौ निम्हसिथाय् हाजिर जूवनाः धर्मदेशना यानाः ब्राम्हणतय्याय् विज्यानाः सुख-दुःखयागु कुशल वातजिक मखु इमित माःमाःगु चीज वस्तुत नं लाभ ज्वीगु सुप्रबन्ध मिलय् याना थः च्वनेगु दरबारय् ल्याहाविज्याइगु जुयाच्वन ।

कर्मखोत्तापिं, पुण्य मगाःपि स्त्व प्राणिपि जूसां अत्यन्त तःधंगु ऐश्वर्य सुख-सम्पत्ति आपाः भोग यानाच्वने फैमखुगुया अनुसारं सुख-भोग यायेगु भाग्य मदुम्भ ब्राम्हण नागलोकय् च्वच्वंगु दच्छ्रिति दयावयेवं अन वयात अत्यन्त आलस्य चायावयाः बारंबार मनुष्यलोकय् जक स्याहां वयेगु इच्छा उत्पन्न जुयाच्वन । अत्यन्त बालानाः दिव्यलोक समान जुयाच्वंगु नागलोक इमिसं स्वयेबलय् लोकन्तर नरक थें सम्भय् जुयाः अन अनेऽनेगु रत्न जरान यानाः दयेकतःगु दरबारयात खुंत लोकन्तर नरक थें महसूस जुयावयाः अत्यन्त बांबालाःपि नागकन्यात नं इमिसं स्वयेबलय् लसिंत थें कुनीगु भ्यालखाना थें महसूस जुयावयाः अत्यन्त बांबालाःपि नागकन्यात नं इमिसं स्वयेबलय् लसिंत थें च्वनावल । अले काय्यागु विचार सीकेया लागी काय्याथाय् वनाः "हे प्रिय पुत्र, थुगु नागलोकय् च्वच्वंगु महान्गु सुख-सम्पत्ति अनुभव यानाच्वने दयेक नं छु कारण यानाः जालस्य चायादियागु ?" धकाः महान्गु सुख-सम्पत्ति अनुभव यानाच्वने दयेक नं छु कारण यानाः जालस्य चायादियागु ?" धकाः न्यनासोबलय् बौम्हस्यां धाल । "हे प्रिय पुत्र ! दाजु, मां व केहैपिनिगु ख्वाः मखनागु ता हे दयेधुंकल । इपि मखनागुलिं यानाः नुगः मछिनाः ख्वये हे मास्तिवयाच्वन । नु, स्याहां वने" धकाः बौम्हस्यां धाःसां तवि काय्म्हसिया याकनं स्याहां वने मंमदुगुलिं यानाः स्याहां मवनेत जिद्धि यानाच्वन थुगु प्रकारं काय्म्ह स्याहां वने मंमदुसां तवि बौम्ह ब्राम्हण बारंबार स्याहां वनेत आग्रह याःगुलिं मज्जमगानाः जक बौम्हस्यां धाःगु खैयात म्हाः धाये मद्वालाः "अथे जूसा असल जुल, भो पिताजु !" धकाः छ्यों कोष्ठुकाः बौम्हसिगु वचनयात स्वीकार यात ।

व्याधा ब्राम्हण थः काय्यात थःगु इच्छाअनुसारं खै न्यंकाः, चित्त बुफय् याये धुकाः जि काय् सोमदत्तयात जिं धयाथे चित्त बुफय् याना काये धुन । जिम्ह काय् सोमदत्त जिं धयाथे दत । यदि जिं भूरिदत्त नागराजयात आलस्यचाःगु खै विन्ति यात धाःसा मेगु हानं दोलदोः थव्यासिन अप्पो मूर्वंगु सुख ऐश्वर्ययागु वस्तु वियाविज्याइ । थथे वियाविज्यात धाःसा जि थनं उम्क्य जुयाः प्याहां वने फैमखु । छ्यगु उपाय यानाः जक नागराजयागु सुख ऐश्वर्य सम्पत्तियागु प्रशंसा यानाः छलपोल नागराज थर्थिंज्याःगु महान्गु सुख-ऐश्वर्य सम्पत्तियात त्यागयानाः मनुष्यलोकय् विज्यानाः छाय् उपोसथब्रत यानाच्वन-

विव्याच्चनागु ? धका: न्यनेबलय् वसपोलं अवश्यनं जि देवराज इन्द्र जीत थे उपोसथब्रत यानाच्चनागु छक् सिसः वियाविज्याइ । उगु समयसं जिं छलपोल नागराज थे ज्याः महस्यां नार्पं थर्थिंज्याः गु सुख-ऐश्वर्य सम्पत्ति व्याकं त्याग यानाविज्यानाः देवराज इन्द्र जीत उपोसथब्रत च्चवंच्चनाविज्याः गु जूसा, नैपिनि सम्पत्ति आश्रय यानाः प्वानाच्चनापिं जि थेज्याः पिं अभागीतयां छु खैं ल्हानाच्चवनेगु ? जि नं मनुष्यलोक्य् वनाः काय्, कलाः, थर्थितिपिंथासं अनुमति क्याः प्रब्रजित जुयाः आरामपूर्वकं पुण्यकर्म यानाः जीवन हनाच्चवने । धका: विन्ति यायेबलय् नागराजं जितः अवश्यनं मनुष्यलोक्य् वनेगु अनुमति वियाविज्याइ । धका: थः गु मतिइ कल्पना यानाच्चंगु जुल ।

छन्हुया दिनस व्याधा ब्राम्हणयाथाय् नागराज विज्यानाः "पासा ब्राम्हणजु ! जिमिगु नागभुवन, नागलोक्स छिपि सुख-आनन्दपूर्वकं च्चवंच्चनागु दुला ?" धका: न्यनाविज्यायेवं ब्राम्हणं धाल । "भो भास्त्रिक नागराज ! छलपोलयाथासं जिमिगु इच्छा पूर्ण मजू धयागु छुं छुं हे दुगुमखु !" धका: थः मनुष्यलोक्य् वनेगु इच्छा जगु खैं छुं छकूचा हे मक्के नागराजयागु अत्यन्त तःधांगु सुख-ऐश्वर्य सम्पत्तियागु हे जक बयान प्रशंसा खैं विन्ति यात ।

"छलपोलपिं नागराजपिनि सुख-आनन्दपूर्वकं विराजमान जुयाविज्याइगु थव नागलोक्य् जुलसाँ भूमि हे अजय धैगु दिव्यलोक थे अत्यन्त चकनाः समान जुयाच्चंगु मैदान दयाः नं बहाला बहाला सुगन्ध बास वयाच्चंगु अनेअनेगु स्वांमां विचित्र जुयाः दाफ्वः स्वाँ, अशोकस्वाँ, जीस्वाँ, गुलाफस्वाँ, तफोस्वाँ, कनकचंपास्वाँ, हंसराजस्वाँ तथा अनेअनेगु जडिबुटि आदि नागलोक छगुलिं बहाला बहाला सुगन्ध बास वयेक फैलय् जुयाच्चवन । थाय् चकनाः मार्थं वनाच्चंगु भूभागस लैं वह, माणिक्य, हेरा, मौति आदि होलातः गु थे चंक खैंकोसिगु मन प्रसन्न जुयाः लोवनीगु जुयाच्चवन । लैं रंग दुगु रेशमयागु कापर्त धवजा पताका आदि बोयेकातः गु मानो आकासय् लैंचुं बहलातः थे चंक अत्यन्त शोभायमान जुयाच्चवन । मैदानय् धौय् बीकातः गु नं लैंपाता लायातः गु थे म्हासुसेच्चंगु जमीन खैंकोसिया मन लोवनीगु जुयाच्चवन । कुमुद पलेस्वाँ इत्यादि स्वाँ भूप्पाँ त्वपुण्याच्चंगु ततःधांगु लःया पुखूत नं सो-सोपिंसं स्वये मगाक हे शोभायमान जुयाच्चंगु दु । छलपोल नागराज च्चनाविज्याइगु रत्नयागु प्रासाद नं च्याकुलाः गु माणिक्य रत्न दोष्ट्रिति दयाच्चंगुमि यानाः छलपोल अधिपतिया रूपं अत्यन्त बांलानाः शोभायमान जुयाच्चंगु दु । लैंयागु दरबारया दुने अत्यन्त बांलानाः पिं नागकन्यातसे तियाच्चंगु अनेअनेगु रत्नयागु तिसा जवालाज्वालाँ थिनाच्चंगुमि नं न्ह्याके सोसां नं स्वये मगाः गु दृश्यं संयुक्त जुयाच्चंगु दु थुगु प्रकार अत्यन्त बांलानाच्चंगु महानगु दरबारया बिच्य् विराजमान जुयाविज्यानाच्चंमह छलपोल नागराजया ऋद्धिबल सुमेह पर्वत समान विशाल जुयाच्चवन । उकिया निमित्तं तावतिंस भवनय् देवराज इन्द्र च्चनाविज्याइगु वैजयन्त महाप्रासाद दरबारयासिनं आशर्चर्य जीक समान जी थे चं । छलपोल च्चनाविज्याइगु दरबारया नवशा समान हे जी खना । छलपोल नागराजं धारण यानाविज्याः गु शीलयागु अनुभवं वैजयन्त देवसुख उलिजक आशा यानाविज्याः गु थे मच्चं । वयासिनं तःधांगु हे सुख-ऐश्वर्ययात प्रार्थना यानाविज्यात जी धयागु जिमिसं समझय् जुयाच्चवना ।"

ब्राम्हणयागु आशर्चर्यजनकगु प्रशंसायात बोधिसत्त्व नागराजां धन्यवाद वियाविज्यानाः धया विज्यात । "भो ब्राम्हण ! छु थुज्याः गु खैं ल्हाये योग्य मजू देवराज इन्द्रयागु सुख-सम्पत्ति व जिगु सुख-सम्पत्ति निगु दौंजययाना स्वयेगु बखतय् सुमेह पर्वतया न्ह्यः ने तुं छगः समान फरक जू ।

देवराज इन्द्रियागु सुख-सम्पत्ति थुलि दु उलि दु धकः स्वन्हु प्यन्हु यंक मनं चिन्तना याःसां न याये फैमखु । केवल समय हे जक सिर्ति बनी थुलि दु उलि दु धियागु सीका काये फैमखु । देवराज इन्द्रियागु खैं छ्येत तयाः वया नोकरचाकर समानपिं चतुर्महाराज देवतापिणिगु सुख-सम्पत्तिया फिंखुब्बव्य छ्यब्ब हे नं जिमिगु सुख सम्पत्ति समान ज्वीमखु । उकिं जि वैजयन्त प्रासादयागु आशा प्रार्थना यानाः थव शील पालना यानाच्चनागु खः"धकः आज्ञा जुयाविज्यात ।

बोधिसत्त्व नागराजायागु खैं न्यनाः जितः थःगु छैंय वनेत अनुमति बीन धकः प्रसन्न जुयाः, "भो मालिक नागराज ! जि चला आदि पशुत स्यायेया लागि जंगलय द्वाहाँ वयागु खःसां तबि थुगु अवस्थाय् जि काय् नार्पं छलपोलया नागलोक्य् वयाच्चनागु आपालं समय वित्य जुयावने धुंकल । जिपिं सित ला म्वाःनि ला धयागु नार्पं जिमि मेपिं काय, कलाः, थथितिपिंसं सीमखुनि । काशीराज महाराजया सुपुत्रिया काय् जुयाविज्याःम्ह भो नागराज ! जि छलपोलयाके बारंबार प्रार्थना यानाच्चनाः यदि छलपोल जिमित अनुकपापूर्वकं थर्न थागु छैंय वनेगु अनुमति बियाविज्यात धाःसा, जिमि काय् कलाः व थथितिपिं खुसिं आनन्दपूर्वकं वनाः नापलाः वने दै ।" धकः विन्ति यायेव नागराजं, "हे मित्र ! छ जिमिगु नागलोक्य् अत्यन्त खुसिं आनन्दपूर्वकं च्वच्चनागु मखुला ? थज्याःगु सुख-ऐश्वर्य मनुष्यलोक्य् लाभ यानाकाये अत्यन्त थाकु । गुण, सुख सम्पत्ति असंतोष मज्वीकर्थं जि छिमित वियातयां नार्पं छिपिं प्रसन्न जुयाः च्वच्चने मफुसा छिपिं थःथःगु छैंय स्याहाँ वनेगु हे इच्छा जूसा ल्याहाँ वनेफु ।" धकः आज्ञा जुयाविज्याये धुंकाः । थव ब्राम्हणयात माःमाःगु वस्तु प्राप्त ज्वीगु चिन्तामणि रत्न छ्यगः बियाः छोत धाःसा थर्व थःगु जीवन सुखपूर्वकं वित्य यानाः जि उपोसथब्रत यानाच्चनागु थाय् मेपिं स्वीर्तं क्यना बीमखु । उकिं थव ब्राम्हणयात चिन्तामणि रत्न छ्यगः बी धकः मतिर्लवीकाविज्यानाः, "हे मित्र ब्राम्हण ! थव चिन्तामणि रत्न लहस्तिइ दुम्हसिनं म्ये, दोहैं, किसि, सल व अनेअनेगु रत्न नार्पं भिपिं काय्, म्हयायपिं नार्पं लाभ याना काये दै । भय अन्तराय आदिं नं सुरक्षा ज्वी फैगु थव चिन्तामणि रत्नयात छैं यंकि" धकः आज्ञा दयेकविज्यात ।

बोधिसत्त्व नागराजयागु वचन ब्राम्हण न्यनाः, "छलपोल नागराज धयाविज्याःगु वचन न्यायानुकुल जुयाः छुं दोष मदयाः अत्यन्त बांलाः । अथे जूसां तबि जि ला हेहेकुनाः, जैं धुसि लुयाः असर्थम्ह बुरा ज्वी धुक्काउलिं, मनुष्यलोक्य् थ्यन धायेव जि प्रत्रजित जूवने त्यल । काम गुणयात अनुभव यानाच्चनेगु इच्छा मन्त, उकिया निमित्तं छलपोलयागु आम्ह चिन्तामणि रत्न जितः मयल महाराज !" धकः विन्ति यात । नागराजं, "हे पासा ब्राम्हण ! प्रत्रजित ज्वी धयागु अत्यन्त अनर्घंगु चर्या जुयाच्चंगुया निमित्तं तसकं हे पालन यानाच्चने थाकु । उकिं छ प्रत्रजित जुयाःच्वने मफयाः हाकनं गृहस्थ जुल धाःसा चीज वस्तुयागु आवश्यक जुयावैगु घरी उगु अवस्थास छैं छुं हे संकोच मयासे, मयासे जिथाय् वयेगु सो । जि छन्त छैं थयःगु आपालं माणिक्य रत्नत बियाछ्वयाबी ।" धकः खवाः चकंकाः आज्ञा जुयाविज्याये धुंकाः नागलोक्य् च्वने आलस्य चायाच्चपिं ब्राम्हण काय्, बौ निम्हसितं नागमाणवक्ता प्यम्हस्यां मनुष्यलोक्य् तयेके छ्यवयाविज्यात ।

वाराणसी नगरय् थ्यनेव ब्राम्हणया काय्, बौ निम्हमध्यय् बौम्हस्यां कायम्हसित धाल, "हे प्रिय पुत्र सोमदत्त ! थव थाय् भी न्हापा चल्ला कयेक वयेगु थाय् खः । थव थाय् भी बनेल कयेक वयेगु थाय् खः ।" इत्यादि प्रकारं प्रसन्नसार्थं खैं लहालहाँ वना च्वैच्वै छ्यथाय् छगू यचुसे पिचुसेच्वंगु

जह बने दया वयेव, "प्रिय पुत्र ! भी थव पुखली मोल्हये नु ।" धकाः नागलोकं फिनावःगु व्याकं दिव्यतिसावसःत तोयाः छपो ज्वीक पोचिनाः पुखूसिथय् तथाः निम्हस्यां छगू राय जुयाः पुखुलिइ क्वाहां बनाः मोल्ह बन । मोल्हयाः पुखुलि थाहां वःबलय् इमिस अन तोयाः तोताथकूगु तिसावसःत व्याककं जर्न जन्तरध्यान सोप जुया बनाः नागलोकय् तु थ्यकः बन । न्हापा इमिस तियाच्चंगु भ्वाथःगु फोहरगु खिति पौय्याय् थाःगु बसर्त है तियाच्चविपि जुया बल । धनुष, तीर, भाला इत्यादि व्याधातयगु हतियार नं न्हापा थे है तु ल्हाःति जोनाच्चविपि जुया बल । उगु समयस काय् जुयाच्चंगु सोपदर्त, "भो अबुजु ! छपि तःधगु उत्तमगु सुख-सम्पत्ति सम्पूर्ण रूपं कुतुवये धुकल खनी ।" धकाः छवयाः विलाप यात । बौम्हस्यां, "हे प्रिय पुत्र ! मनय् दुख तायाः, खवयाः, विलाप यानाच्चने मते । थव जंगलय्, चल्ला, बनेल इत्यादि पशुतयगु छुं अभाव मद् । चल्ला आदि पशुत स्यानाः उकियागु क्षमाइन छंत जिं लहिनातये ।" धकाः धाधस सान्त्वना विल ।

आनन्दकुटी विहार गुठीपाखे बुद्धवचन धम्मपद
थी थी भाषाय् प्रकाशित जुयाच्चंगु दु ।

कवय् च्चयागु भाषाय् प्रकाशित धम्मपदत उपलब्ध जुयाच्चंगु दु :

- १) नेपालभाषा, २) नेपाली भाषा,
- ३) तामाङ्गभाषा, ४) थारुभाषा ।

आनन्दकुटी विहार गुठी
आनन्दकुटी, स्वयम्भू ।

नेपालया जनजाति मगःतयगु पत्रिका

लापा

ब्बनादियाः मगःतयगु बारे सिइका/सयेकादिसँ ।

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुट्टि भिक्षुपि

१९९४ गुलागः १०, घं-

नेपाल या इतिहासमध्ये बुद्धधर्म प्रचारया लागी थेरवादी परपरा पुनरुत्थानया भूवलय भूमिका दयाच्चंग आनन्दकुटी विहारय प्रत्येक पुनिह्या दिकुन्हु बुद्धपुजा व धर्मदेशना यायेगु परंपरा ल्यनाच्चंगु दु । आनन्दकुटी दायकसभा व आनन्दकुटी विहारगुठीय स्थापनां थुकिया उद्देश्यय तिबः वियावाच्चंगु दु । थौकन्हय थन बुद्धधर्मया लागी तःधंगु देन बिईधुकुउपि वरिष्ठपि भिक्षुपि च्वनाविज्याच्चंगु दु । थौकन्हय थन च्वनाविज्यापि भिक्षुपि अनिरुद्ध, महानाम, कुमार काश्यप, मैत्री व पञ्जामूर्ति खः ।

थुगु पटक्य यैयाः पुनिह्या बुद्धपुजा ज्याभूवः कथं जुउगु इलय संयुक्तनिकायया लिधंसाय धर्मदेशनायासे भिक्षु कुमार काश्यपं बुद्धयात उगु इलय तःगु न्ह्यसः न्ह्यव्यव्याविज्यात । "जन्म कायेकीम्ह सु ? उखें थुखें व्वावनीम्ह सु ? थुगु संसारय वइम्ह सु ? शरण काइम्ह सु ?" थुगु न्ह्यसःया लिसः बुद्ध धयाविज्याः कथं तृष्णां यानाः जन्म कावनिइ, चित्त उखें थुखें व्वावनिइ, थुगु संसारय स्त्व प्राणिपि वइ, कर्म शरण काइगु खः । थुगु विषययात कयाः वसपोल महास्थविरं ध्वायुइक व्याख्या यानाविज्यात । भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरसमझ शीलप्रार्थनां शुरु जुउगु उगु ज्याभूवलय स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनखलः पाखे भजन व दिवाभोजनं लिपा परित्राणपाठ नं जुउगु जुल ।

बुद्धधर्म प्रचारया लागी क्रियाकलाप

१९९४ यैलाथ्व ५, यल-

थनया युवक बौद्धमण्डल, नेपाल, बुद्धधर्म प्रसारार्थी धीर्थी ज्याभूवः न्ह्याकाः थःगु क्रियाकलापयात न्ह्यज्याकाच्चंगु दु । उगु ज्याभूवः कथं प्रत्येक शनिवाः कुन्हु नियमित प्रवचन व छलफल ज्याभूवः न्ह्याकावयाच्चंगुली लोकबहादुर शाक्य व भिक्षु कालुदायी मूपाहांकथं च्वनाविज्याः गु उगु सभाय समाजय दयाच्चंगु विकृतित, बौद्धसंस्कृति न्हनावं वनाच्चंगु खैं व भयुजक नयेगु थे याःगु प्रकृतियात सुधार यायेया लागी युवावर्ग तत्पर जुइमाःगु व भगवान् बुद्ध जातपातया भेदभाव मतसे धर्मप्रचार याःगु खैं विशेषकथं न्ह्यव्यव्याविज्यात । मण्डलया नायः सुचित्रमान शाक्यया सभापतित्वय धर्मप्रचार याःगु सभाय सांस्कृतिक उपसमितिया संयोजक चन्द्रमान शाक्य, सानुराजा शाक्य व गजराज न्ह्याःगु सभाय सांस्कृतिक उपसमितिया संयोजक चन्द्रमान शाक्यपि संक्रिय सेवा हे प्रसारया मूँग माध्यम जुउगु खैं न्ह्यथनाविज्यात । वज्राचार्य व अशोकमान शाक्यपि संक्रिय सेवा हे प्रसारया मूँग माध्यम जुउगु खैं न्ह्यथनाविज्यात ।

मण्डलया क्रियाकलापय सक्वचंगु च्चंगु मूँज्याय सचिव राकेश अवालें, मयजु रोशनी श्रेष्ठ अनुसन्धानया आवश्यकताया खैय थःगु विचाः न्ह्यव्यव्यादिल धाःसा प्रारम्भक बौद्ध शिक्षाया भूवलय फिन्हुया प्रारम्भक बौद्ध शिक्षा संचालनय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरपाखे "बौद्धजातक", प्रा. सुवर्ण फिन्हुया प्रारम्भक बौद्ध शिक्षा संचालनय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरपाखे "बौद्धजीवनी", अनागारिका शाक्यपाखे पारमिता, मयजु सविता धाख्वापाखे शील, धर्मरत्न शाक्यपाखे 'बुद्धजीवनी', अनागारिका ज्ञाणवतीपाखे 'दशकुशलाकुशल', मयजु अमिता धाख्वापाखे 'चतुरार्थसत्य', प्रा. आशाराम शाक्यपाखे 'बुद्धदर्शन' मदनरत्न मानन्धरपाखे प्रतीत्यसमुत्पाद व मयजु नानीमैया मानन्धरपाखे 'विपश्यना' विषयय बौद्धदर्शन भिक्षु जुल ।

बौद्धभजनतकं न्ह्योब्ययेगु यानाच्चंगु उगु मण्डलं न्हौपि युवावर्गयात भगवान् बुद्धपाखे प्रतिपादित दुःखमुक्तिया लैय न्ह्यचिइकेगु उद्देश्यकथं प्रचार सचिव राजेश शाक्यया संयोजकत्वय छन्हुया आनापानसति ध्यान शिविरया संचालन वरिष्ठ सहायक आचार्य आनन्दराज शाक्यपाखे जुड्गु खः । थथे लयलयपति छन्हुया ध्यानशिविर तयेगु ज्याभूवः तयातःगु दु । नापं न्हिन्हिं सुथय सुथय पुलापि साधक/साधिकापिंगु लागी सामूहिक ध्यानया अभ्यास नं न्ह्याकाच्चंगु दु ।

आनन्दभूमि

श्रामणेर प्रव्रजित

१११४ गुंलाथ्व, १५, नुवाकोट-

तिशुलीया सुगतपुर विहारय् भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरया अभिभावकत्वय् कोटेश्वरया नाइलाल उपासक श्रामणेर यसधम्मोया नामं व भोटाहिटीया पद्ममरत्न श्रामणेर ओजधम्मोया नामं श्रामणेर प्रव्रजित जुउगु दु ।

बुद्धपार्क दयेकिङ्गु

१११४ गुंलागा: ३०, कैलाली-

धनगढी स्वंगु किलोमिटर पाःगु गोदावरी गा.वि.स. या छगु यथापुगु थासय् छगु बुद्धपार्क दयेकेया लागी प्रयागराज जोशीया अध्यक्षताय् फिन्न्याम्हसिया कार्यकारिणी समिति गठन याःगु दु । उगु चार्क दयेकेया लागी स्थानीय प्रशासनं गुंगु रोपनीति पर्तीजग्गा उपलब्ध याकिङ्गु जुउगु दु । उगु समितिया मैपिं सदस्यत प्र.जि.अ. राममणी रिसाल, महेन्द्र शाह, डी.एफ.ओ. लक्ष्मण—प्रसाद गौतम, गा.वि.स. अध्यक्ष धनसिं कामी व मालपोत अधिकृत सूर्यप्रसाद अधिकारीपिं च्वनादिउगु दु । उगु थासय् छगु गुम्बा नं स्वने धुकुउगु दु ।

सिर्पा: लःल्हात

१११४ यंलाथ्व १, यै—

नेपाःया परंपराकथं गुंला लछियंकं सांस्कृतिक गुंलाबाजं थानाः, स्वयम्भूइ वनाः, तुतः ब्वनेगु यायेगुया भवलय् बाजं स्यनाः बाजं कःधानाः लछियंकं देके वनाः सांस्कृतिक संरक्षण व धार्मिक ज्यांच्चै ग्वाहालि जुइकथं न्ह्यचिलावयाच्चंपि स्वम्ह ल्ययम्हपिं दिनेश शाक्य, अजयकुमार शाक्य व नरेन्द्र जोशीयात थनया ऊँबाहाःया सांस्कृतिक वाद्य संचालक समितिं छसीकथं छुं भचा नगदनापं न्हाप्ल्यू व लियाल्यू, सिर्पा बिल । बाजं स्यनाविउपि न्याम्ह गुरुपिं दानरत्न शाक्य, बुद्धिबहादुर शाक्य, पद्मरत्न शाक्य व संघरत्न शाक्यसहित परोहित गुरुजु गुह्यहर्ष वज्राचार्यपिनिपाखे त्वाःया श्रद्धालुपिनि न्ह्योःने सिर्पा: लःल्हाःगु उगु इलय् ज्याखै व ल्याःचाःया प्रतिवेदन न्ह्यव्वसे समितिया छ्याउच्यू सुवर्ण शाक्यं सांस्कृतिक परपराया उद्देश्य न्ह्यव्वयाःलि धर्मया माध्यमं अनुशासन व सच्चरित्रताया विकास यायां शिष्ट समाज व मानवहितया ज्याखै व्यवहारय् छ्ययेकेगु यानातःगु खै न्ह्यथनाविज्यात । समितिया दुजः तथा राजपरिषद्या हनेबहम्ह सदस्य कनकमान शाक्यं संस्कृत धयागु जातीय एकताया प्रतीक खः अले सांस्कृतिक गतिविधि न्ह्यायेवलय् भवय् नयेगुया हुनिंजक न्ह्यमच्युसे छधी, छप्प्या दृष्टिं सहभागी जुइमाःगु खैय् जोड वियाविज्यात ।

बौद्धदर्शनसम्बन्धी प्रशिक्षण

१११४ गुंलागा: १४, यल—

अक्षेश्वर महाविहारय् बौद्ध विहार संघं ग्वसाःगवःगु पं दिव्यवज्र वज्राचार्यया अध्यापकत्वय् न्ह्याइगु नेपाल बौद्ध प्रशिक्षण केन्द्रया उलेज्या गुरुपुनिहया लसताकथं जुल । उगु केन्द्रय् थेरवादी, महायान, वज्रयान बुद्धधर्म व दर्शनया तुलनात्मक अध्ययनया नापं संस्कृत व पालिभाषाया प्रशिक्षण नं जुइगु जुउगु दु । वालय् प्यन्हु न्ह्याइगु उगु कक्षाय् व्वैमिपिनि अतिरिक्त पर्यवेक्षकतसें नं न्यने स्यनेत व्यवस्था जुइगु जुउगु दु ।

दानया महत्व

१११४ गुंलागा: १३, यै

नेपाल बौद्ध समाजया ग्वसालय् दानया महत्व न्ह्यथनाः बौद्ध सांस्कृतिक पंचदान-पर्व दिवस आवास तथा भौतिक योजना मन्त्री बलबहादुर राईया मूपाहालय् हन । समाजया संस्थापक एवं संरक्षक प्रेमबहादुर शाक्यं लसकुस न्वचुव्युसें बुद्धधर्मनाप स्वापु दुगु लुम्बिनीया विकास व मेमेगु थीथी विहार तथा थायबाय्या संरक्षण, सुधार व विकास जुइमाःगु खैय जोड बिउगु, उगु सभाय् तुलसीलाल अमात्य, कृष्णराज अर्याल, 'शान्ता श्रेष्ठ, अम्बिका श्रेष्ठ, बटुक्षण शर्मा, विकासमान वज्राचार्य, प्रजापिता ब्रह्मकुमारी गीता श्रेष्ठपिनिपाखे दानया महत्व विषये चर्चा जुउगुया नापं दान विउगु व कायेगुली औकन्हय् धर्म स्वया: नं थः कतिलाकेगु ज्यापाखे आपाः दुविनावःगु खैया विषय् चर्चा परिचर्चा जुउगु जुल ।

आनन्दभूमि

पंचदानया विशेषता न्ह्यथैसे सुवर्ण शाक्यपाखें न्ह्याकुउगु उगु सभा गुरु लामा लोप्सांग पालदेनपाखें बौद्ध स्तोत्र पाठ जुया: न्ह्याःगु खः ।

धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस हन

१११४ दिल्लाथ्व १५, ख्वप-

बोधिज्ञान प्राप्त जुसेलि भगवान् बुद्धं पंचभद्र वर्गीयपिंतं न्हापां धर्मदेशना यानाः धर्मचक्र प्रवर्तन याःगु दिं असारुपुन्हिया लसताय् थनया थिमिइ च्वंगु नगदेश बुद्ध विहारया ग्वसालय् बुद्धप्रतिमा खतय् तया: ज्ञानमाला भजन, उपासक उपासिकापिं व सांस्कृतिक बाजंत न्ह्यःल्यू तया: जात्रायानाः दिवस हन ।

परियत्तिशिक्षालयया वार्षिक समारोह

१११४ दिल्लाथ्व ७, यल-

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरया सभापतित्वय् थनया दीपंकर परियत्ति शिक्षाया वार्षिक समारोह, सिर्पा:इनेज्या नापं यानाः, हनाः, परियत्तिया व्वैमिपिनिपाखें त्रिरत्नवन्दना जुया: सुरु जुउगु उगु इलय् मूपाहांया थासं यल नगरपालिकाया प्रमुख बेखारत्न शाक्यपाखें परीक्षाय् उत्तीर्ण जुउपिं विद्यार्थीतयूत व स्यैमिपिंत सिर्पा: लःल्हायेगुया नापं नगरपालिकापाखें ५००००- दां नं उगु संस्थायात लःल्हानाविज्यात ।

थथे हे उव्यलय् अनगारिका सुजातापाखें लसकुसन्वचु, परियत्तिशिक्षाया उपसचिव अमिता धाख्वाःपाखें वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत जुयाःलि विष्णुरत्न शाक्यपाखें न्वचु प्रस्तुत जुल । कोषाध्यक्ष तुलारत्न शाक्यपाखें ध्यबाया ल्याःचाः न्ह्यब्वलधाःसा अनगारिका सुशीलापाखें सुभाय् घछात । विद्यार्थीतयूपाखें छ्लफल नं जुउगु उगु इलय् परियत्तिया ६४ मह विद्यार्थी उत्तीर्ण जुउपिंमध्यय् बोर्डय् प्राप्तपिंत सिर्पा: लःल्हाःगु जुल । थुगु परियत्तिशिक्षा न्ह्यज्याकेत हेराकाजि सुजिकाःपाखें ग्यसुलाक ग्वाहालि जुयाच्वंगु जुल ।

प्यदंया तिथि हन

१११४ यंलाथ्व १, यै-

प्यदंन्ह्यः मदुम्ह भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरया प्यदंया तिथि थनया ज्ञानमाला भजनखलः, स्वयम्भूया ग्वसालय् सल्लाहकारपरिषद्या नायः रत्नबहादुर तण्डुकारया सभापतित्वय् श्रद्धाङ्गली घछाया: हंगु दु । खलःया उपाध्यक्षपाखें मदुम्ह भिक्षु अमृतानन्दया जीवनीयात न्ह्ययनाः अमृतानन्द सिर्पा: स्वनेमाःगु खैं न्ह्यथैसे न्ह्याकूगु उगु व्यलय् छ्याज्जे किरण जोशीं मदुम्ह भिक्षुया देनया बारे खैं न्ह्यथनादिल । ज्ञानमाला भजनखलकं वस्तोल भन्ते मदुसांनिसें थुकथंया श्रद्धाङ्गली सभा यानावःगु खः।

संरक्षण ज्याया लागी समिति स्वन

१११४ गुलाथ्व १४, यै-

थनया किन्दोलय् च्वंगु निर्वाणमूर्ति संरक्षणया लागी धर्मकीर्ति विहारया अनगारिका धर्मवतीया अध्यक्षताय् भिंछम्ह सदस्य दुगु छ्गू समिति स्वंगु दु । यल तनविहारया अनगारिका धर्मानुशासक व मासंगलिया भीमबहादुर श्रेष्ठ सचिव जूगु उगु समितिया दुजलय् आनन्दकुटी दायकसभाया तीर्थनारायण मानन्धर व मणिरत्न तुलाधर, यल तजाःफःया धर्मरत्न शाक्य, स्वयम्भूया पद्मरत्न तुलाधर व तंलाङ्गिया मयजु तारादेवी तुलाधरपें च्वनादीगु दु । उगु समितिइ केन्द्रीय दायकपरिषद्या प्रतितिथि नं दुथ्याकातःगु दु । संयोजक व सहसंयोजकया रूपय् छ्सीकथं बालाजुया पूर्णरत्न वज्राचार्य व बागबजारया धर्मरत्न ताम्राकार च्वनादीगु दु ।

ऐतिहासिक महत्त्व दुगु उगु निर्वाणमूर्ति स्थापना यानातःगु उपासिकाराम न्हूधाः यानाः संरक्षण नं यायेगु लक्ष्य तःगुया नापं मूर्तिया संस्थापिकापिं अनगारिकापिं दिवंगत धर्मचारी, विरती व विमुखापिंगु पुण्यस्मृतिइ प्रत्येक कृष्णपक्षया त्रयोदशीकुन्हु बुद्धपुजा, धर्मदेशना व दिवंगत रत्नहेरया पुण्यस्मृतिकथं कार्यक्रमत न्ह्याकेगु खैं नं क्वःछिउगु दु ।

खाद्य प्रशोधन तालिम

११४ गुलामा: १०, यल -

लोटस रिस्चं सेन्टरया उद्देश्य, ज्या थुइकेगु व
मयजु पित बुद्धधर्म, संस्कृति व कलापाखे अनुसन्धानया
ज्या यायेगुली प्रेरणा बिडग्या नापं सीप विकात
यायेगुली समारोह कुन्ह मूपाहांकथं अनगारिका सुजाता-
पाखे प्रमाणपत्र लःल्हासे बौद्धातारया द्वारय् मंखे कना-
विज्यात । मयजु चन्द्रा शाक्यपाखे प्रशिक्षण बिडग्यु व
२२ म्ह सहभागीपि दुगु उगु ज्याइवलय् सेन्टरया व्यव-
स्थापक तथा सल्लाहकार पं. हेमराज शाक्यं धर्म, संस्कृति
व कलाय् अभिरचि दुपित थुरवःगु तालिम कायेत
इनापया लिसे सल्लाह विद्याविज्यात ।

वार्षिक उत्सव

११४ येलाथ्व १, पाल्पा -

थनया तातसेनय् चवंगु आनन्दविहारया ४७ व्वःगु
वार्षिक उत्सव बुद्धपुजा, शिलप्रार्थना व ज्ञानमाला भजन
जुयाःलि ज्ञानमालासंघया अध्यक्ष वेवेन्द्रमातु शाक्यया
सभापतित्वय् वक्ताल । उव्यलय् पुलांम्ह अध्यक्ष नगेन्द्र-
शेखर वज्राचार्य् हिसाकर्मयात त्वःताः चित्त शुद्ध
यायेमाःगु खे कनाविज्यात घाःसा निकु श्रद्धानन्द ज्ञान-
माला भजनया माध्यमं भयवान् बुद्धया सदुपदेश प्रचार
प्रसार यायेमाःगु खे कनाविज्यात । संधनायक भिक्षु
शाक्यानन्द महास्थविरया प्रमुखअतिथित्वय् न्हाःगु उगु
सभाय् लसकुस घासे उपाध्यक्ष विश्वमान वज्राचार्य् संघया

गतिविधि व पूर्व इतिहास :ह्यावयादिःयात । अथे हे
सुजुलाल वज्राचार्यः सुभाय् देषाःगुया नापं निर्वाचन
अधिकृतया भालाकाह्य प्रेसमान शाक्यं कार्यकारिणि
समितिया लागी जुउगु न्हगु चुनावया परिणाम घोषणा
यानाविज्यात । देवेन्द्रमान शाक्यया अध्यक्षताय् निर्वाचित
जुउपि उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष व
सहकोषाध्यक्षपि एमीकथं वज्राचार्यपि विश्वमान, विष्णु-
मान, सर्जुलाल य ठाहुरशेषरया नापं शाक्य विनरपाल
खः । मेवि सदस्यर् वज्राचार्यपि मित्रलाल, कुलबहादुर,
शोभामान, पंचकुमार व शाक्य तेजकाजिपि चवंगु दु ।
मनोनीत सदस्यय् दुर्गाराज शाक्य व वीरेन्द्रकाजि
शाक्यपि दु ।

ववचाःमुँज्या

११४ येलामा: २, यल -

स्वलान्हवर्णनिसे लोटस रिसचंया ग्वसालय् जापानो नागरिक
मयजु मिचिये ताकाहासीपाखे चित्कला च्वयेगु कलाया
चिषयय् ज्याच्वंगु प्रशिक्षण ववचाःगुया मुँज्यास मूपाहांकथं
पं. हेमराज शाक्यं प्रशिक्षार्थीतय् त्रमाणपत्र लःल्हासे थनया
वाहाःवहिलिइ न्हायानिसे दयावयाच्वंगु कला हास
ज्याच्वंगुली चिन्ता प्वकाःलि उकिया संरक्षण यायेमाःगु
विचाः प्वकाविज्यात । उव्यलय् सेष्टरया व्यवस्थापक सी.
बी. वज्राचार्य् बुद्धधर्म, संस्कृति व कलायात चित्कलाया
माध्यमं युवातयत सीप विकास याकेगु ताः दुगु खे
कनाविज्याःगुया नापं राजमान महर्जनं तालिम क्याःलि
प्राप्त जुउगु ज्ञानयात छचलांतु यकेमाःगु खे कुलादिल ।

पुनिं हि जिगु अनुभव

- नानीशोभा महर्जन
मुसुब्हा:

गुबलय् मनूत जंगलि तिनि
न्हृत्यसंस्कृति द्वित्रक त्रृतुगु खनी
वहे अवस्थाया लुमन्ति, कार्तिकया सकिमना पुनिं ।

मनू विकासया गतिइ थ्यनी
न्हृत्यगु वस्तु मालाच्वनी
महिया लुमन्ति नां जाःगु, मंसिरया यःमहिपुनिं ।

सुन्दर नेषाः विशाल स्वनी
न्हचाइपु चक्रं नमर राजगृह दनि
बुद्धया ह्लापांगु नगरप्रवेश, पौषया मिलापुनिं ।

संसारय् फुक्क अनित्य खनी
प्रकृतिया न्हचःने सुं तःवं चीधं मदु खनी
बुद्धं आयुसंस्कार त्याग याःगु माघया सिपुनिं ।

रसरंगय् भुलय् जुइ गुलि
कर्मया रंग जायावइ उलि उलि
“मूर्ख पर्व” धयाविजयाःगु फागुनया होलिपुनिं ।

जामाच्व सिबय् फूच्व तःजाः- न्हि
सिफूच्व सिवय् धिलाच्व चीजाः न्हि
विपश्वी बुद्धं पलेस्वां प्यूगु, चंत्रया लहुतिपुनिं ।

ससारय् अज्याःगु स्वां वहःगु दनि
जन्म, वोधिज्ञान, निर्वाण नापलाःगु दि
दुःख मदेगु ज्ञान लूगु, वैशाखया स्वावंतुपुनिं ।

देवतापिनि न दुःख दु खनी
समयसूत्र देशना यानाविजयाःगु खनी
दछिइ दक्षलय् न्हि ताहाकःगु, जेठया ज्याःपुनिं ।

न्यागू योग चूलाःगु न्हि
गुरुप्रति कृतज्ञताया दि गुरुपुनिं
दुःखं मुक्त जुइगु ज्ञान व्यूगु असारपुनिं ।
वैज्ञानिक नसां युक्तगु क्वातिपुनिं
भुति, क्यूगू, माय् ज्वलं, क्वाति ना खनी
गुन्हुतक नां जाःगु, श्रावणया श्व गुन्हुपुनिं ।
यँया जुजु यलम्बर वोर खनी
श्व देया न्हापांसिसे कान्तिपुर नां खनी
बुद्धयात मधुदान याःगु दि, भाद्रया श्व यँया:
पुनिं ।

मोहनिया विजया - दशमी
सम्राट अशोकया धर्मय् पुनर्जागरण
बुद्धं संकास्यस विजयाःगु, आश्विनया व तिपुनिं ।

